

บทที่ 5

การขยายขนาดหรือความเจริญเติบโตของเมือง

ขุนชันที่เกิดจากการดึงดันฐานที่มีวิเวณโดยวิเวณหนึ่งเมื่อมีปัจจัยสนับสนุนความเป็นเมืองตามด้วยตั้งทฤษฎีการเกิดเมืองท่องเที่ยว ด้วย ทฤษฎีผลผลิตส่วนเกิน ทฤษฎีการเป็นผลผลิต ทฤษฎีการเมือง และการสองครั้ง ทฤษฎีการเป็นศูนย์กลางรับบริการหรือศูนย์กลางอ่านำทาง ทฤษฎีการคมนาคม และทฤษฎีการหน้าที่พิเศษ ฯลฯ หากบิเวณดังกล่าวยังคงมีทฤษฎีสนับสนุนรวมทั้งมีรูปแบบและหน้าที่เพิ่มขึ้น และมีเหตุปัจจัยอื่นๆ ที่หลักหลายประกอบเข้าด้วยกันก็จะทำให้เมืองดังกล่าวขยายขนาด อาณาเขตเมือง (urban area) เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นการยังผลให้เกิดความเจริญเติบโตของเมือง (The Growth of City) เพิ่มมากยิ่งขึ้นเป็นลำดับกระบวนการดังกล่าวจะมีลักษณะต่อเนื่อง (Continuity) โดยเริ่มจากชุมชน (Community) เป็นเมืองเล็ก (Town) จากเมืองเล็กเป็นเมืองใหญ่หรือนคร (City) จากนครเป็นมหานคร (Metropolis) และอยู่กับมหานคร (Megalopolis) ตามลำดับ

ดังนั้น การพินิจศึกษาในบทนี้จึงเริ่มจาก (1.) ประเด็นแรกเป็นความน่า (2.) ทฤษฎีการขยายขนาดของเมือง (3.) การเจริญเติบโตของเมือง : สาเหตุ (4.) ปัจจัยที่มีผลต่อความเจริญเติบโต และสถานที่ตั้งเมืองในศตวรรษที่ 20 (5.) ระดับของการทำให้มีลักษณะเป็นแบบเมือง (6.) ทฤษฎีของกราฟขยายตัวของเมือง (จากระดับหนึ่งไปยังอีกระดับหนึ่ง) อันเนื่องมาจากการทำให้มีลักษณะเป็นแบบเมือง : กรณีแนวความคิดของเวอร์ค และ (7.) ความสั่งท้าย ศัพท์ที่ควรรู้ ซึ่งที่ควรทราบและทดสอบความสามารถ เป็นต้น

1. ความน่า สำหรับความน่าของบทที่ประกอบด้วย

- (1) เกณฑ์การพิจารณาชุมชนโดยขยายตัวถึงขั้นเป็นเมือง และการเกิดเมืองครั้งแรก
- (2) กระบวนการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเมืองของประเทศพัฒนาแล้วในอดีตกับประเทศต่อยพัฒนาปัจจุบัน
- (3) การคาดประมาณจำนวนประชากรของเมืองและชนบทของโลกและของเอเชีย

จาก (1) เกณฑ์การพิจารณาชุมชนโดยขยายตัวถึงขั้นเป็นเมืองทั้งนี้ เกณฑ์การพิจารณาชุมชนโดยขยายตัวถึงขั้นเป็นเมืองได้ทำการพินิจศึกษามาแล้ว ดังปรากฏความในบทที่ 2 จากคำจำกัดความหรือความหมายของเมือง ในประเด็นเมืองคืออะไร (What is a city) (ดูรายละเอียดในบทที่ 2 ประเด็นดังกล่าวประกอบ) ส่วนที่ปรากฏในตัวรากเป็นการอธิบายเพิ่มเติม

ทึ่งเกินที่การพิจารณาชุมชนให้ขยายตัวถึงขั้นเป็นเมือง ซึ่งได้แก่ (ก) การที่ประชากรจำนวนหนึ่งมาอยู่ร่วมกันเป็นกثุ่ม (ข) การเปลี่ยนแปลงในคุณค่าทางสังคมหรือค่านิยมทางสังคม (Social value) ของประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้นตลอดจนความรู้สึกนึกคิดและการมีชีวิตแบบคนเมือง (Urban way of life) และ (ค) การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างด้านต่าง ๆ ของชุมชน นั้นด้วยแต่ละมิติทางสังคม เช่น ครอบครัว ศาสนา พันธุ์ชาติ การศึกษา พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบความสัมพันธ์ การจัดตั้งชั้นทางสังคม ประชากร กثุ่ม องค์การ สถานบัน พฤษภาคมหรือพฤษภาคมรวมหมู่ ฯลฯ มิติทางเศรษฐกิจ ระบบการผลิต การบริโภค การจ้างงาน่ายจ่ายแขก ซึ่งในชุมชนแบบเมืองจักเกี่ยวข้องกับการผลิตในระบบงานบริการและห้ามอุดหนะกรรม ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าเป็นเมืองแบบใด ในมิติเวลาใด การแบ่งงานกันทำ ฯลฯ มิติทางอำนาจอันได้แก่ อำนาจทางสังคม อำนาจทางเศรษฐกิจ อำนาจทางการเมือง อำนาจเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งแตกต่างกันระหว่างชุมชนแบบเมืองกับชุมชนแบบชนบท มิติทางสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

ส่วนการเกิดเมืองครั้งแรกจากที่ได้พิនิจศึกษามาจากบทที่ 2 มาแล้วเช่นกัน จากการคาดคะเนของ คิงส์ลี่ เดวิด (Kingsley David) เมืองอุบัติขึ้นในโลกครั้งแรกเมื่อ 5,539 ปีมาแล้ว เมื่อพันปีก่อนปี ค.ศ. 2008 (KINGSLEY DAVID, 1969) ซึ่งเป็นเมืองขนาดเล็กตั้งมรอบด้วยชุมชนชนบท มีประชากร 1,000 – 5,000 คน หรือมากกว่าเดือนน้อย GIDEON SJOBERG เรียกเมืองตั้งกล่าวว่า "เมืองก่อนอุดหนะกรรม" (PREINDUSTRIAL CITY)

จาก (2) กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ความเป็นเมืองของประเทศไทยพัฒนาแล้ว ในอดีตกับประเทศต้องพัฒนาปัจจุบัน มีแบบแผนแตกต่างกันมาก (ดูรายละเอียดในการอภิการ สรุปเกณฑ์ (อั้งรากุล) 2530 หน้า 26 – 27 ประกอบ)

กระบวนการเปลี่ยนแปลง (ชนบทและเมือง) ของประเทศไทยพัฒนาแล้วในอดีต เช่น "ลพบุรี"	กระบวนการเปลี่ยนแปลง (ชนบทและเมือง) ของประเทศไทยกำลังพัฒนาปัจจุบัน "กรุงเทพ"
<p>(ก) อัตราการเพิ่มของประชากรระดับที่ต่ำ เพราะเมืองก่อนหนึ่งหรือบางคราวของการปฏิวัติ อุตสาหกรรม มีอัตราการขยายตัวสูงกว่าชนบท เพราะเมืองมีสิ่งแวดล้อมไม่พึงพาการสุขาภิบาล ที่ดีอยู่อย่างแย่ด้วยตัวเอง และที่สำคัญคือโรคระบาด</p> <p>(ข) เมืองมีความต้องการแรงงานมาก เพราะเข้าสู่การเป็นอุตสาหกรรม</p> <p>(ค) ค่าแรงงานสูง เพราะความต้องการมีมากกว่าแรงงาน</p> <p>(ง) อัตราการเพิ่มนักประชากรในชนบทอยู่ในอัตราสูง</p> <p>(จ) เทคโนโลยีที่เป็นผลมาจากการปฏิวัติ อุตสาหกรรม ทำให้ใช้แรงงานในชนบทน้อยลง ส่งผลให้ชนบทแรงงานเหลือ</p> <p>(ฉ) แรงงานส่วนเกินจากชนบทย้ายเข้ามายังเมืองที่มีความต้องการแรงงาน เพื่อรองรับความต้องการ</p> <p>(ช) ทำให้แรงงานส่วนเกินจากชนบทที่ย้ายเข้ามายังเมืองเป็นประจำโดยทันทีต่อการขยายตัว อุตสาหกรรมในเขตเมือง</p>	<p>(ก) อัตราการเพิ่มประชากรสูง เพราะได้นำ ศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทย แล้วมาใช้ ทำให้อัตราการตายได้เป็นอย่างมาก</p> <p>(ข) การพัฒนาเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ต่ำ</p> <p>(ค) แรงงานในเมืองเหลือเพื่อ จึงทำให้ค่าแรงต่ำ</p> <p>(ง) อัตราเพิ่มประชากรในชนบทสูง</p> <p>(จ) เทคโนโลยีที่เป็นผลมาจากการปฏิวัติ อุตสาหกรรม ได้รับการนำเข้า (imported) ทำให้ ใช้แรงงานในชนบทน้อยลง ส่งผลให้ชนบท แรงงานเหลือ</p> <p>(ฉ) แรงงานส่วนเกินจากชนบทย้ายเข้าเมืองทั้งที่ เมืองไม่มีความต้องการแรงงาน (เพราะอัตราการเพิ่มธรรมชาติสูง) โดยเฉพาะในภาวะธรรมชาติ ไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม</p> <p>(ช) แรงงานตาม (ฉ) นอกจากไม่เกิดประโยชน์ยัง ก่อภัยเป็นโภษ ทำให้เมืองประสบปัญหา การว่างงาน ความยากจน ที่อยู่อาศัย 皱纹 อาชญากรรม และสาธารณูปโภค เป็นต้น</p>

กล่าวโดยสรุปได้ว่า เมืองของประเทศไทยพัฒนาแล้วในอดีต เช่น "ตอนดอน" ในประเทศไทยอังกฤษ กระบวนการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเมืองเป็นไปทีละขั้นตอน สามารถเปลี่ยนแรงงานส่วนเกินในชนบทให้เป็นประโยชน์ต่อการขยายตัวทางอุตสาหกรรมในเมืองขึ้นของการผลิตเป็นเมือง และการขยายขนาดของเมือง เกิดความคู่กันการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

ส่วนเมืองในประเทศไทยถือกำลังพัฒนาปัจจุบันดัง เช่น กรุงเทพฯ กระบวนการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเมืองไม่ใช่เป็นต้องขึ้นอยู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจและการขยายตัวจากชนบทสู่เมือง เป็นผลจากการเพิ่มประชากรตามธรรมชาติเป็นสำคัญ ขณะที่การขยายตัวทางอุตสาหกรรมอยู่ระดับต่ำ การอพยพเข้าเมืองจึงก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา

จาก (3) การคาดประมาณจำนวนประชากรของเมืองและชนบทของโลกภูมิภาคพัฒนาแล้วกับภูมิภาคต้องพัฒนา และเอียงออกเนื้อ ระหว่าง พ.ศ. 2493-2543 (ค.ศ. 1950-2000) โดยองค์การสหประชาชาติ (คุณารักษ์หน้าที่ 28 ในกรณีการ สุขภาวะ) (อัตรา率) , 2530 หน้า 28 ประกอบ)

การคาดประมาณจำนวนประชากรเมืองและชนบทของโลกและของเอียงออกเนื้อ ปี พ.ศ. 2493-2543 (จำนวนล้านคน)

ตาราง	พ.ศ.	ประชากรเมือง	ประชากร ชนบท	ประชากร โลก	เขตเมือง (ร้อยละ)
ท	2493	704	1,782	2,486	28.32
	2503	985	1,997	2,982	33.04
	2513	1,352	2,283	3,635	37.19
	2523	1,854	2,614	4,467	41.50
	2533	1,517	2,939	5,456	46.14
	2543	3,329	3,186	6,515	51.10
ช	ภูมิภาคที่พัฒนาแล้ว				
	2493	439	418	858	51.22
	2503	582	394	976	59.63
	2513	717	374	1,091	65.74
	2523	864	374	1,210	71.36
	2533	1,021	316	1,337	76.39
	2543	1,174	280	1,454	80.74

ตาราง	พ.ศ.	ประชากรเมือง	ประชากร ชนบท	ประชากร โลก	เปอร์เซ็นต์ (ร้อยละ)
ค	ภูมิภาคที่ต้องพัฒนา				
	2493	265	1,363	1,628	16.26
	2503	403	1,603	2,005	20.09
	2513	635	1,910	2,545	24.96
	2523	990	2,267	3,257	30.40
	2533	1,496	2,623	4,120	36.33
	2543	2,155	2,906	5,061	42.59
เอเชียอาคเนย์					
จ	2493	26	147	173	15.01
	2503	39	180	219	17.76
	2513	60	227	287	21.04
	2523	94	286	380	24.73
	2533	142	350	492	28.86
	2543	203	405	608	33.39

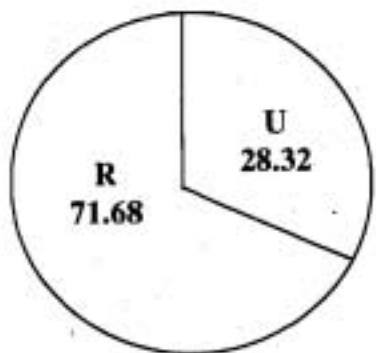
ที่มา United Nations Population Division. Urban and Rural Population : Individual Countries , 1950 - 1985 , and Regions and Major Areas, 1950-2000.
 ESA/P/WP.33/Rev.1 (New York : United Nations, 1970)

(กระทรวง สุขภาพอนามัย, 2530 หน้า 28).

ประชากรโลก

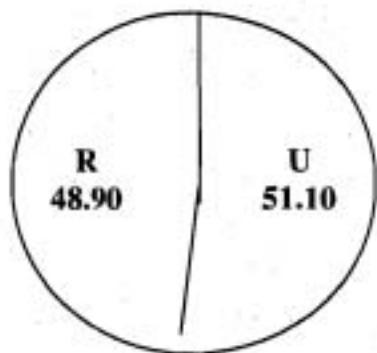
2493

(1950)

2543

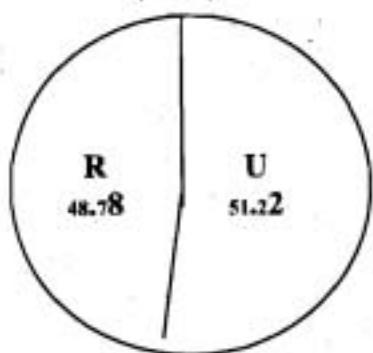
(2000)

ประชากรในภูมิภาคที่พัฒนาแล้ว

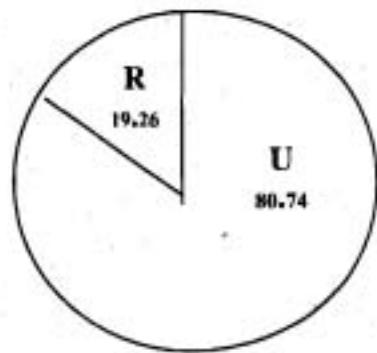
2493

(1950)

2543

(2000)

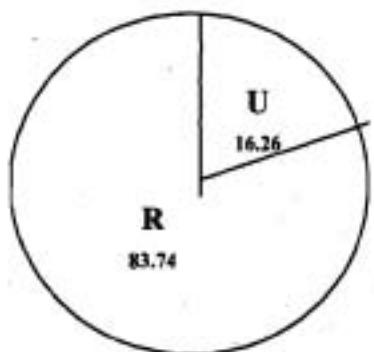

R = RURAL, U= URBAN

ประชากร(โลก) ในภูมิภาคต่อพัฒนา

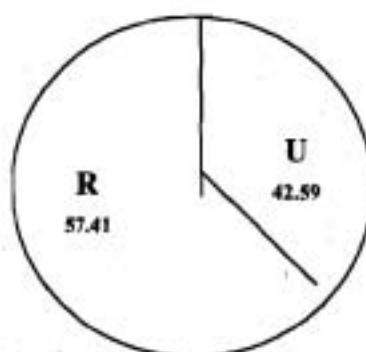
2493

(1950)

2543

(2000)

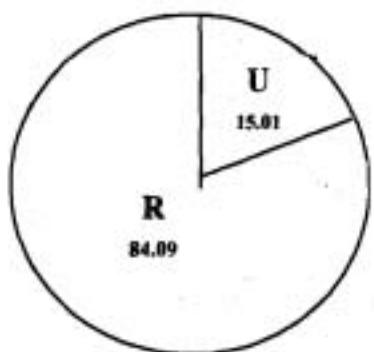

R = RURAL, U= URBAN

ประชากรในเมืองที่อยู่อาศัยนั่นเอง

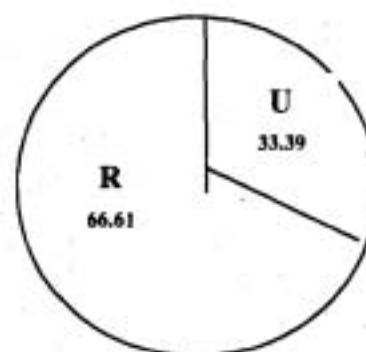
2493

(1950)

2543

(2000)

R = RURAL, U= URBAN

จากตารางและแผนภูมิตั้งกล่าวได้ชี้ให้เห็นถึง (ก) สัดส่วนประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและในเขตชนบทของโลก (ข) ประชากรที่อาศัยในเขตเมืองและชนบทในสังคมพัฒนาแล้ว (โลกที่หนึ่ง) (ค) สัดส่วนของประชากรที่อาศัยในเขตเมืองและชนบทลังค์กำลังพัฒนา (โลกที่สาม) และ (ง) สัดส่วนของประชากรที่อาศัยในเขตเมืองและชนบทของเอเชียอาคเนย์ ระหว่างปี พ.ศ. 2493 (ค.ศ. 1950 หรือกลางศตวรรษที่ 20) ถึงปี พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000 หรือสิ้นศตวรรษที่ 20)

ทั้งนี้ ด้วยเงื่อนไขทาง ข. บวกกับตาราง ค. จะเท่ากับตาราง ก. ส่วนด้วยในตาราง ง. เป็นส่วนหนึ่งของตาราง ค.

จากตารางและแผนภูมิตั้งกล่าว พบว่ากลางศตวรรษที่ 20 (พ.ศ. 2493) ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองของโลกมีเพียงร้อยละ 28.32 คิดเป็นจำนวน 704 ล้านคน ส่วนอยู่ในชนบทมีถึงร้อยละ 71.68 คิดเป็น 1,782 ล้านคน จากประชากรทั้งโลกจำนวน 2,486 ล้านคน และเมื่อ 5 ปีที่ผ่านมา (ค.ศ. 2005) คือ สิ้นศตวรรษที่ 20 (ค.ศ. 2000 หรือ พ.ศ. 2543) ประชากรที่อาศัยอยู่เขตเมืองเพิ่มเป็นร้อยละ 51.10 คิดเป็น 3,329 ล้านคน ขณะที่อยู่ในชนบทร้อยละ 48.90 คิดเป็น 3,186 ล้านคนจากประชากรทั้งโลก จำนวน 6,515 ล้านคน ซึ่งมากกว่าการคาดการณ์ขององค์การสหประชาชาติอันเป็นผลมาจากการความสำเร็จของการอนรุ่งค์การผลิตจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นของโลก ดังพบได้จากปัจจุบัน (ค.ศ. 2002) ประชากรมีประมาณ 6,300 ล้านคน (ศูนย์ระดับเอียดในรายงานสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี ค.ศ. 2002 (พ.ศ. 2545))

สำหรับสัดส่วนของประชากรในเขตเมืองและเขตชนบท ระหว่างสังคมพัฒนา (โลกที่หนึ่ง) กับสังคมต้องพัฒนา (โลกที่สาม) จักมีความแตกต่างกันอย่างมาก ดังพบได้จากด้วยในตาราง ข. และตาราง ค. ส่วนสัดส่วนตั้งกล่าวในเอเชียอาคเนย์กับสังคมกำลังพัฒนา (โลกที่สาม) มีความแตกต่างกันอย่างมาก ดังจักพบได้จากด้วยตาราง ค. และ ง. ทั้งนี้ เพราะ ง. เป็นส่วนหนึ่งของ ค. นั่นเอง

2. ทฤษฎีการขยายขนาดเมือง

เพื่อเกือบให้เกิดความเข้าใจในการขยายตัวของเมือง จึงควรทำความเข้าใจทฤษฎีการขยายตัวของเมืองโดยทั่วไปก่อนเพื่อเป็นการวางแผนทางในการบริหารฯ การขยายตัวของเมืองซึ่งได้มีผู้พยายามศึกษาแบบอย่างหลากหลายทฤษฎีต่ำกัน ซึ่งในที่นี้จักยกมาอธิบาย 4 ทฤษฎีต่อไปนี้

ทฤษฎีเกี่ยวกับการขยายตัวเมือง ประกอบด้วย

- (1) ทฤษฎีรุปคลา
- (2) ทฤษฎีรุปวงกลม

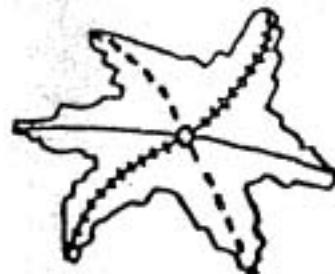
(3) ทฤษฎีรูปดาว

(4) ทฤษฎีหلامยศุนย์กลาง

(อ่านรายละเอียดในกรณีการ์ สุขเกษม (อักษรที่ 2), 2530, หน้า 19-23)

(1) ทฤษฎีรูปดาว (STAR THEORY)

1903 R.M.HURD

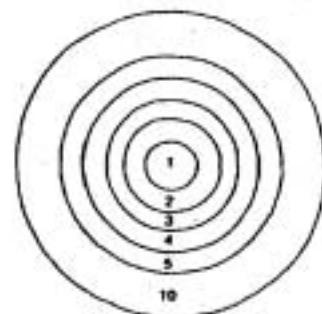
ทฤษฎีรูปดาว เป็นทฤษฎีที่เก่าแก่ที่สุด เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1903 โดย R.M.HURD

หลักการ : เมืองจะขยายตัวออกจากศูนย์กลางไปตามเส้นทางการคมนาคมขนส่ง ซึ่งทำให้เกิดเป็นรูปคล้ายดาวหรือแมงกะพรุน

ทฤษฎีนี้เป็นจริงและเป็นที่นิยมกันก่อนที่มีรากฐานคือ รูปแบบเมืองแบบนี้เป็นตั้งธรรมชาติในช่วงที่ใช้การคมนาคมขนส่งมวลชน เช่น เมื่อใช้การเดินทางโดยรถไฟ ประชาชนมักปลูกสร้างบ้านในเขตที่สามารถไปยังสถานีรถไฟได้สะดวก เนื่องจากบ้านเรือนตามทางรถไฟมากกว่าจะสนใจถึงจุดศูนย์กลางของเมือง

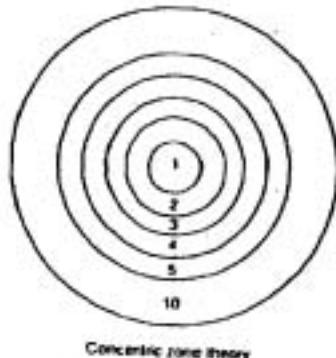
(2) ทฤษฎีรูปวงกลม (CONCENTRIC ZONE THEORY)

E.W.BURGESS AND R.E.PARK

ทฤษฎีรูปวงกลม เกิดจากแนวความคิดของ BURGESS และ PARK อาจารย์มหาวิทยาลัยชิกาโก ค้นคว้านครชิกาโก แล้วตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับการเจริญเติบโตของชุมชนแบบเมือง โดยเข้าใจว่าจะเน้นไปอธิบายนครใหญ่ ๆ ของสหรัฐฯ ซึ่งแบบในอุดมคตินี้ แม้ชิกาโก มีได้เป็นจริงทั้งหมด

เขตที่

1
2
3
4
5
6-10

บริเวณเขต

ศูนย์กลางเมือง
ตั้งของอุดหนุนกรรมขนาดใหญ่และรายสั่ง
ที่อยู่อาศัยของชนชั้นกรรมมีพ
ที่พักอาศัยของชนชั้นกลาง
ที่พักอาศัยของชนชั้นลุ่ง
ที่ดังอื่น ๆ

ผลลัพธ์มีการส่วนลักษณะเมืองเกิดการรุกและ
ถอยร่นระหว่างเขต

การเกิดขึ้นและการขยายตัวเมืองตามทฤษฎีปูร่วงกลมเปรียบเสมือนการใบอนท้อนหินลงในน้ำ จุดที่ก้อนหินตก ได้แก่เขตที่หนึ่ง เป็นจุดศูนย์กลางของการเกิดเมือง ปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการขยายตัว เช่น การตลาด การค้า การค้าคมนาคม การหน้าที่พิเศษ การเมือง การปกครอง ฯลฯ จะทำให้เกิดคลื่นเป็นวงกลมซ้อนกัน ซึ่งแต่ละวงลักษณะผลกระทบต่อกันโดยเฉพาะการขยายตัวให้มีขนาดใหญ่ขึ้น

สรุปแนวความคิดตามทฤษฎีนี้

- (1) การสร้างหรือขยายเขตเมืองต่าง ๆ โดยการขยายตัวมีของคนออกจากบ้านศูนย์กลางธุรกิจ เป็นรูปวงกลมซ้อนกันและเมื่อมีใบอนหินลงบนพื้นน้ำดังกล่าวแล้ว
- (2) ผลลัพธ์มีแนวโน้มจะขยายตัวของเขตตัวโดยการบุกรุกเข้าไปในเขตของคนอื่น เป็นกระบวนการที่เรียกว่า การบุกรุก (Invasion) และการตีนต่อ (Succession) เนื้อญี่ แผนกระบวนการตั้งแต่ริมฝายผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมิติต่าง ๆ ทางทางสังคม (ครอบครัว ศาสนา การศึกษา นั้นทนาการ สาธารณสุข และการแพทย์ การควบคุมทางสังคม จำนวนประชากร เชื้อชาติ เมืองพันธุ์ ชนกลุ่มน้อย บรรทัดฐานทางสังคม สถานภาพและบทบาททางสังคมและบุคคล การกระทำการระหว่างกันทางสังคม อาทิเช่นการร่วมมือ การแข่งขัน ความขัดแย้ง ฯลฯ ทางเศรษฐกิจ (การผลิต การบริโภค การซื้อขายเชิงพาณิชย์) ทางอำนาจ (ทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ฯลฯ)

กระบวนการทางสังคม การจัดระเบียบทางสังคม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

การบุกรุก (invasion) และการสืบท่อ (Succession) เป็นกระบวนการเกี่ยวกับสถานที่เช่น อาณาจักร หรือดินที่อยู่อาศัย ที่สัมพันธ์กับเชื้อชาติ แห่งพันธุ์ ชนชั้น วรรณะ ฐานันดร ฯลฯ เพื่อความเข้าใจกระบวนการการตั้งถิ่นฐานยังชั้น จึงได้นำศัพท์นี้ัญญาดีมา 적용เพื่อการพินิจคึกข่าย ดังนี้ คือ

Invasion การบุก (1) ความเคลื่อนไหวของประชากรที่เกี่ยวข้องกับหน่วยทางการเมือง 2 แห่ง หน่วยหนึ่งคือตัวในทางวัฒนธรรมแต่เข้มแข็งและก้าวไว้รุกราน ส่วนอีกหน่วยหนึ่งมีระดับวัฒนธรรมค่อนข้างสูง อยู่เป็นหลักแหล่ง มีความไฟแรงลึกล้ำด้วยทรัพย์สินทางวัฒนุ ภารบุกเป็นความเคลื่อนไหวในทางที่เป็นศัตรูกัน โดยประชากรฝ่ายที่สำคัญกว่าในทางวัฒนธรรมเป็นฝ่ายเริ่มนบุกก่อนการเคลื่อนไหวนี้แม้ว่าจะไม่มีอักษรและค่ายเป็นค่ายไปเหมือนกับการกระจายก็ตาม แต่ก็ยังคงอยู่ในอัตราที่ร้าว ซึ่งฝ่ายบุกสามารถเดี้ยงรึพและดำเนินการก่อประหารวันได้ในขณะที่เคลื่อนที่ ด้วยการล่ากันดรามาประวัติศาสตร์ฝ่ายบุกมักจะเป็นคนทั้งเมือง หรือทั้งกลุ่ม หรือมีเด่นนั้นก็เป็นส่วนใหญ่ของเผ่าหรือกลุ่มที่เคลื่อนที่ไปทั้งหน่วยซึ่งมีทั้งชาบาย หญิง เด็ก และสัตว์เลี้ยง

(2) ในความหมายทางนิเวศวิทยา หมายถึงการเข้าไปแทนที่ของชนชั้นหรือชนกลุ่มอื่น (พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2524 หน้าที่ 197) Succession "(1) การสืบท่อ ในทางนิเวศวิทยา หมายถึง การที่พืชหรือสัตว์พันธุ์อื่นยึดบริเวณที่อยู่อาศัยและเข้าอยู่แทนพันธุ์ที่เคยอยู่มาก่อน

(3) การสืบสันติ ในทางสังคมวิทยา หมายถึง กฎที่กำหนดการผ่านสืบทอดเจ้าของที่ให้สืบสันติ ด้วยเกณฑ์ความสำคัญทาง หรือการเลือกตั้ง หรือความสัมพันธ์ทางสายโลหิต" (พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2524 หน้าที่ 388)

จากการพินิจคึกข่าย ความหมายตามนี้ดังกล่าวแล้วจักพบว่า ในระยะสั้นก่อนอุดสาหกรรมซึ่งนับตั้งแต่ก้านเดียวสังคมมุชย์ถึงประมาณ พ.ศ. 1750 หรือเมื่อประมาณ 255 ปีที่แล้วมา (นับถึง ค.ศ. 2005) การบุกรุกและการสืบท่อเข้าอยู่แทน เป็นแบบค่าอันยาดาม (1) สำหรับในสังคมเมืองทั้งก่อนอุดสาหกรรมและหลังอุดสาหกรรม การบุกรุกและการสืบท่อเข้าอยู่แทนจะเป็นแบบค่าอันยาดามที่ (2) ที่ว่า "การเข้าไปแทนที่ของชนชั้นหรือชนกลุ่มอื่น" ก่อตัวคือ การที่ชนชั้นต่างกัน หรือ กลุ่มชนต่างกันมีการบุกรุกและการสืบท่อเข้าอยู่แทน เช่น การอพยพจากชนบทเข้าไปอาศัยในเขตเมืองหรือกรณีชนชั้นต่างวัฒนธรรมอพยพ ท่าให้เกิดไชนาทาวน์ อินเดียนทาวน์ และเวียดนามทาวน์ (China town , Indian town and Vietnamtown) เป็นต้น หรือดินที่อยู่อาศัยของกลุ่มผิวน้ำ เมื่อมีกลุ่มผิวน้ำ บ้ายเข้ามา กลุ่มผิวน้ำอาจถอยร่นหนีไป

สำหรับชนชั้นมีการบุกรุกและการสืบต่อเข้าอยู่แทน ดังพิพากษาเขตที่ 3 ซึ่งเป็นเขตอยู่อาศัยของชนชั้นผู้ใช้แรงงาน ในเขตที่มีมาก มีการบุกรุกและสืบท่อเข้าอยู่แทน ชนชั้นกลางในเขตที่ 4 หรือบุกรุกเข้าเขตที่ 2 ขณะที่ชนชั้นสูงในเขตที่ 5 หรือชนชั้นกลางในเขตที่ 3 อาจบุกรุกและสืบท่อเข้าอยู่แทนเมื่อเขตที่ 3 มีความเจริญมากและที่ดินราคาแพง

กระบวนการบุกรุกและสืบท่อเข้าอยู่แทน อาจเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในอาคารที่อยู่อาศัย เช่นจากที่เคยอยู่ครอบครัวเดียว กัน 2-5 คน เมื่อบริเวณที่อาคารอยู่อาศัยมีความเจริญมากขึ้น พร้อมกับความต้องการที่อยู่อาศัยในบริเวณดังกล่าวมีมากขึ้น ทำให้มีการแบ่งอาคารที่อยู่อาศัยหน่วยดังกล่าวเป็นหน่วยย่อยด้วยการซอยสถานที่ให้เป็นที่อยู่อาศัยจากเพียง

ครอบครัวเดียวเป็นเกือบสิบครอบครัว หากผู้ที่มาใหม่มีวัฒนธรรมต่างไปจากผู้อาศัยอยู่เดิม ผู้อาศัยอยู่เดิมมักตอบรับหน้าไปหาที่อยู่อาศัยแห่งใหม่

กระบวนการบุกรุกและสืบท่อเข้าอยู่แทน อาจเป็นกระบวนการที่ผู้มีรายได้น้อย อพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานตามแนวถนนหนทาง ทางรถหรือคลองที่ว่างเปล่าของรัฐ

กระบวนการดังกล่าว ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มขนาดย่อบนับแต่ครอบครัว กลุ่มขนาดกลางหรือชุมชนในมิติต่าง ๆ ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจอาชญา การจัดระเบียบสังคม และกระบวนการทางสังคม ฯลฯ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า "กระบวนการบุกรุกและสืบท่อ (เข้าอยู่แทน)" หรือ "Invasion and succession ; อินเวชัน แอนด์ ซัคเซสชัน) เป็นได้ทั้งระดับ จุลภาค (Micro level) มีซีมภาค (Meso level) และมหาภาค (Macro level)

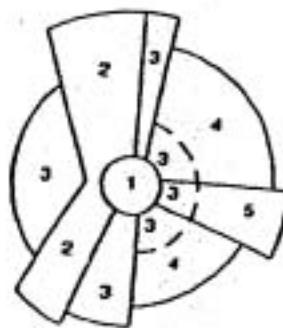
(3) ผู้ที่อยู่อาศัยในแต่ละเขตจะมีคุณลักษณะที่แตกต่างกันไปจากผู้ที่อยู่อาศัยในเขตอื่น ๆ

คุณลักษณะดังกล่าว ได้แก่มิติต่าง ๆ ที่สามารถกลุ่มสังคมบรรลุร่วมกันทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ อาชญา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ถึงแวดล้อมและทรัพยากร การกระทำระหว่างกันทางสังคม และการจัดระเบียบสังคม เป็นต้น ซึ่งมิติต่าง ๆ ที่มนุษย์บรรลุร่วมกัน จัดเป็น "วัฒนธรรมด้านนัยทางสังคมศาสตร์" นั่นเอง ในกรณีภาษาของเบอร์กส์ และปาร์ก พนว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตที่ 3,4 และ 5 ซึ่งได้แก่ผู้ใช้แรงงานหรือชนชั้นระดับค่า (lower class) ชนชั้นกลาง (middle class) และชนชั้นสูง (upper class) ตามลักษณะที่มีคุณลักษณะหรือวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป ความแตกต่างดังกล่าว เป็นผลมาจากการที่แต่ละเขตมีลักษณะเด่นของวัฒนธรรมในกลุ่มของตน ในรูปของอนุวัฒนธรรม (Subculture) ที่อาจเรียกได้ว่าเป็นอนุวัฒนธรรมทางชนชั้น (4) บ้านที่อยู่อาศัยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณย์กางเมือง และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ของผู้อยู่อาศัย กล่าวคือ ยิ่งอยู่ห่างเมืองฐานะยิ่งดี

การที่ผู้ใช้แรงงานหรือชั้นระดับต่ำ อาทิตย์ในเขตที่ 3 ซึ่งอยู่ติดกับเขตที่ 2 อันเป็นเขตสถานที่ทั้งของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่หรือขนาดย่อมและการชนสั่ง ทำให้ผู้ใช้แรงงานประทัยด้วยเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่เป็นกิจวัตรประจำวัน ด้วยการใช้บริการขนส่งมวลชนรูปแบบต่าง ๆ ส่วนชั้นสูงมีรายได้เพียงพอที่จะซื้อห้องโดยน้ำบุคคล รวมถึงการคุณภาพที่สามารถก่อให้เกิดความเสียหายต่อสุขภาพได้ ทำให้ไปด้วยกันทั้งจากศูนย์กลางเมืองมากกว่า ชั้นสูงส่างหรือผู้ใช้แรงงานและชั้นกลาง สิ่งดังกล่าวเป็นปัจจัยการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมพัฒนา ส่วนในสังคมที่กำลังพัฒนา สำหรับชั้นผู้ใช้แรงงานต้องการอยู่กันที่ทำงาน เพราะพวกเขามีรายได้ต่ำ ส่วนผู้ที่มีฐานะดีมากที่จะทำได้เหมือนสังคมพัฒนาแล้ว เพราะมีเหตุปัจจัยที่เป็นอุปสรรคก็คือ "การจราจร" ที่ส่วนใหญ่จัดเป็นอยู่ในชั้นวิกฤต

(3) ทฤษฎีรูปพาย (SECTOR THEORY)

HOMER HOYT

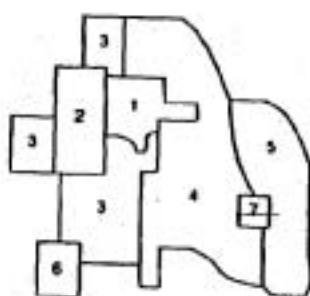

ทฤษฎีรูปพาย นักสังคมวิทยาชื่อ HOMER HOYT เข้าของแนวความคิดนี้ได้แบ่งเมืองออกเป็นส่วนต่าง ๆ เขาเห็นด้วยกับทฤษฎีวงกลม แต่เขาอธิบายว่ากิจกรรมและส่วนต่าง ๆ ของเมือง ไม่จำเป็นจะต้องเป็นรูปวงกลมซ้อนกันเสมอไป เช่น บริเวณเขตอุตสาหกรรมอาจเจริญหรือขยายตัวตามแนวความทางรถไฟ เป็นแนวตรง อาจเริ่มต้นจากศูนย์กลางเมือง แล้วขยายเป็นแนวยาวออกสู่ชานเมืองทำให้ส่วนต่าง ๆ ที่ประกอบเข้าเป็นเมืองมองเห็นมีลักษณะเด่นที่ปรากฏในแต่ละเขตเป็นเช่นเดียวกันกับทฤษฎีรูปวงกลม ส่วนลักษณะเด่นที่ปรากฏในแต่ละเขตเป็นเช่นเดียวกันกับทฤษฎีรูปวงกลม

สิ่งที่น่าสังเกต ก็คือทฤษฎีนี้คล้ายกับการนำ "ทฤษฎีรูปวงกลมทับซ้อน ลงบนทฤษฎีรูปดาว" หรือ "การกระทำในทางกลับกัน" ส่วนแยกต่างที่เด่นขัด ก็คือเด่นทางคุณภาพในทฤษฎีรูปพาย เป็นส่วนตรงมากกว่าทฤษฎีรูปดาว ด้วยเป็นเหตุมาจาก การตัดสินทางคุณภาพสมัยใหม่มีความเจริญทางเทคโนโลยีที่สามารถผินแปรรูปทรงชาติได้มาก ส่วนทฤษฎีรูปดาวทางคุณภาพ มักทับซ้อนกับเส้นทางเดินทางในอดีต ซึ่งเป็นเส้นทางที่มีธรรมชาติกำกับเป็นส่วนใหญ่ ยังคง

ประกอบกับที่สังคมพัฒนามีการนำหลัก การจัดระเบียบบริหารงานแบบราชการ (bureaucracy) และหลักเหตุผล (rationality) มาใช้อย่างเคร่งครัด ทำให้ไม่เกิดเส้นทางคมนาคมที่ลัด เสาะ เสียไปตามสถานที่ส่วนบุคคลที่ให้ความร่วมมือรุปแบบต่าง ๆ หรือคนความเดิน ดังที่ปรากฏในสังคมกำลังพัฒนาของประเทศไทย

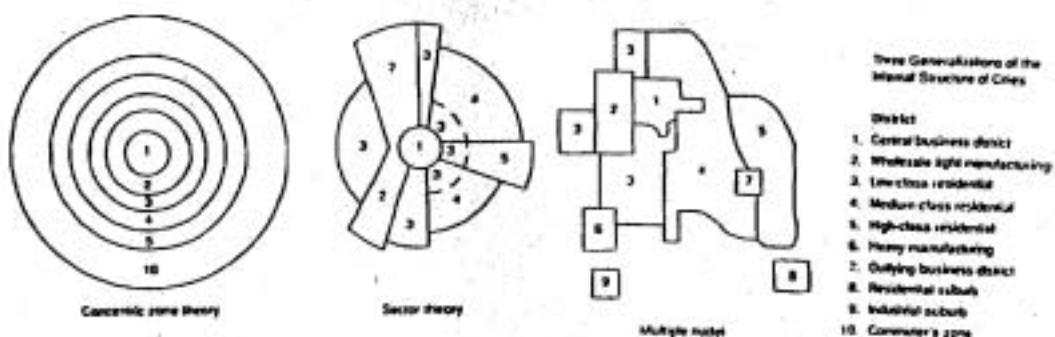
(4) ทฤษฎีหลายศูนย์กลาง (MULTIPLE NUCLEI THEORY)

MULTIPLE NUCLEI THEORY : HARRIS AND ULLMAN

หลักการ : ศูนย์กลางของเมืองใหญ่ ๆ นั้นมิได้เกิดขึ้นมาจากการที่แห่งเดียวการขยายตัวมิได้ขยายโดยรอบจากศูนย์กลางเพียงแห่งเดียว แต่เกิดขึ้นโดยรอบศูนย์กลางหลาย ๆ แห่ง ซึ่งอยู่ในเขตของเมืองใหญ่นั้น จากการที่ทฤษฎีทั้ง 3 แบบตามที่กล่าวมาแล้ว เป็นทฤษฎีที่มีจุดศูนย์กลางของการขยายตัวเพียงแห่งเดียว จึงไม่เหมาะสมที่จะนำมาอธิบายการขยายตัวของเมืองในปัจจุบัน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากรทั้งแบบธรรมชาติและการย้ายถิ่นเข้าของชาวชนบท รวมถึงการขยายเส้นทางคมนาคมเป็นไปอย่างรวดเร็วทั้งทางน้ำ ทางรถไฟ โดยเฉพาะทางรถไฟ และการขนส่งมวลชน ในรูปของรถไฟฟ้าดิน ฯลฯ และการวางแผนเมืองที่สามารถกำหนดให้สถานที่ตั้งเมืองบริเวณใดบริเวณหนึ่งมีความเจริญเติบโตจากเหตุปัจจัยอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เขตอุตสาหกรรมขนาดย่อม ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง บริเวณคลาดเพื่อการค้าสั่ง ค้าปลีก ฯลฯ การขยายตัวของเมืองมักมีการทับซ้อนกันเป็นจำนวนมากเมืองเดียว เกิดขึ้นมากนับ ด้วยสถาปัตยกรรมที่ 20 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นการทับซ้อนระหว่างกันของเมืองมหานคร (Metropolis) ดังนั้นจึงเป็นที่มาของ การเกิดทฤษฎีหลายศูนย์กลาง เพื่อช่วยในการอัคติอาชญา เมืองที่มีศูนย์กลางการขยายตัวที่เกิดขึ้นหลายแห่งพร้อมกันดังเช่น เมืองมหานคร และอภิมานครดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

แผนภาพแสดงการขยายตัวของเมือง
(Patterns of Urban Spatial Differentiation)

(Kammyer et.al., 1994, P.606 อ้างใน Harris and Edward Ullman "The Nature of Cities" Annals of the American Academy of Political and Social Sciences 242, November 1945, P.13.

จากทฤษฎีการขยายขนาดของเมืองดังกล่าวแล้วพบว่า ทฤษฎีรูปดาว ทฤษฎีวงกลม ทฤษฎีรูปพาย ส่วนเป็นทฤษฎีที่เกิดจากศูนย์กลางของการขยายตัวเบ็ดเมืองเพียงแห่งเดียว ทฤษฎีดังกล่าว เหมาะกับการขยายตัวของเมืองในอดีต ดังเช่น เมืองก่อนอุตสาหกรรม และเมืองอุตสาหกรรมระยะแรกๆ แต่ไม่เหมาะสมที่จะนำมาอธิบายการขยายตัวของเมืองในสมัยปัจจุบัน โดยเฉพาะการทำให้เป็นเมืองมหานคร (Metropolitan) หรือเมืองมหาคราชนาคใหญ่ (Megalopolis)

โดยเหตุดังกล่าวจึงมีการคิดทฤษฎีขึ้นมาอธิบายการขยายตัวของเมืองดังเช่นว่า นี่คือทฤษฎีคล้ายศูนย์กลาง โดยเริ่มและอัลลง ดังได้อธิบายมาแล้วข้างต้น

นอกเหนือจากทฤษฎีทั้ง 4 แล้ว เราอาจทำ การพินิจพิถึกษาการขยายขนาดเมืองที่มีสาเหตุมาจากปัจจัยหลักของสมาร์ทกิที่มาอยู่รวมกันเป็นสังคมเมือง ปัจจัยดังกล่าวได้แก่ "ประชากร"

ทฤษฎีวัฒนาการที่เกี่ยวกับทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงประชากร

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงประชากร ได้จำแนกความเชี่ยวชาญเดิมของสังคมที่เกี่ยวกับประชากรออกเป็น 3 ขั้นตอน ก่อนที่จะถ้าร่วมกันตอนครรช์ก่อให้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชากร เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจต่อไป นั่นคือ การเปลี่ยนแปลงประชากรจะเกี่ยวข้องกับ การเกิด การตาย และการบ้ายดิน

สำหรับทฤษฎีที่นำมาเสนอให้พินิจศึกษาในที่นี้เป็นทฤษฎีที่ใช้ด้วยเพียง 2 ตัว คือ การเกิด กับการตาย เท่านั้น มิได้นำด้วยเพรียบเทียบกับการบ้ายดินเข้า - ออก มาทำ การพินิจศึกษา

ทฤษฎีนั้นได้แก่ทฤษฎีเปลี่ยนผ่าน

ทฤษฎีการเปลี่ยนผ่าน (Transitional Theory) โดยทอมป์สัน (Thompson) และโนทสไตน์ (Notestein) เป็นทฤษฎีศึกษาปรากฏการณ์เกี่ยวกับประชากร โดยพินิจศึกษาจากปัจจัย การเกิดกับปัจจัยการตายเป็นสำคัญ และช่วงของการเปลี่ยนผ่าน (Transitional period) ได้แก่ ช่วงการเปลี่ยนแปลงของสังคมระหว่างความสมดุลหรือคุณภาพเดิม (Old Balance) ซึ่งอัตรา การเกิดและการตายสูงอันเป็นปรากฏการณ์ในสังคมก่อนอุตสาหกรรม (Pre-industrial society) ที่มีข้อจำกัดทางสาธารณสุขและการแพทย์ ได้แก่ สภาวะของสังคมยุโรปก่อน ศ.ศ. 1750 หรือ ก่อนการปฏิวัติอุตสาหกรรมเป็นอย่างน้อย กับแนว-สมดุล หรือคุณภาพใหม่ (New Balance) ยุคนี้เป็นยุคที่อัตราการเพิ่มเติมชรุ่มชาติสูง แต่อัตราตายลดลง โดยเป็นผลจากการปฏิวัติ อุตสาหกรรมท่าให้เกิดสาธารณสุขและการแพทย์ที่มีประสิทธิภาพในการลดอัตราการตาย ซึ่ง ส่งผลให้มีองค์ประกอบด้วยตัวเดิมโดยขึ้นจากปัจจัยการเพิ่มขึ้นของประชากร (ในไมเดล (Model) ที่ 2)

ต่อมาเข้าสู่ยุคอัตราการเกิดต่ำและอัตราการตายต่ำ คือ "ยุคหนาดุลยภาพ" หรือ "ดุลยภาพหนาแน่น" โดยมีสาเหตุมาจากระบบเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรม ครอบครัวเดียว ครอบครัว เป็นหน่วยบริโภค "มีลูกมากจะยากจน" การวางแผนครอบครัว มีความรู้ในการสาธารณสุขและการแพทย์เป็นกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วในยุโรปตะวันตก อเมริกาเหนือ และบริเวณที่ชาวบุรุษ และอเมริกาไปตั้งถิ่นฐาน เช่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และบริการให้ (คุราบนะเรียดใน "อดุลย์ ตันประยูร 2526, หน้า 275-277 อ้างถึง ชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์ ประกอบ) ทั้งนี้ จักษณ์รายละเอียด ที่เป็นรูปธรรมได้จากแผนภูมิต่อไปนี้ องค์ประกอบการแสดงถึงถ้าหากให้มีองค์ประกอบด้วยตัวอย่าง รวดเร็ว ในไมเดล (Model) ที่ 3

แผนภูมิแสดงทฤษฎีการเปลี่ยนผ่าน

รูปแบบโครงสร้างประชากร แบบ 1 (Model 1) = ดุลยภาพเดิม

แบบที่ 2 (Model 2) = ในสภาวะสังคมเปลี่ยนผ่าน

แบบที่ 3 (Model 3) = ดุลยภาพใหม่ สำหรับแบบ

ที่ 4 (Model 4) เป็นรูปแบบที่พบมากในปัจจุบัน แต่ถ้าหากเกิดโรคระบาดที่รักษาไม่ได้ เช่น อหิวังโค หรือกาฬโรค เช่น ที่เป็นในอดีต อาจทำให้สังคมถมคลาบสาบสูญไปก็เป็นไปได้ดังที่เมืองต่าง ๆ ได้วันผลกระทบในอดีตมาแล้ว

3. การเติบโตของเมืองใหญ่

เมืองเดิมโครื่น เมื่อบนกรากลายเป็นเมืองอุดสาหกรรมก้าวหน้าขึ้น และการเพิ่มขึ้นของประชากรเป็นไปตามโมเดลที่ 2 คือ อัตราการเกิดสูงขณะที่ตายต่ำรวมถึงการอพยพจากชนบทเข้าเมือง ถึงศตวรรษที่ 20 เมืองมีการขยายตัวเจ็บโภมากในสังคม

จากการศึกษาของเดวิส (DAVIS) โดยการประมาณการพบว่า ปี พ.ศ.2343 (ค.ศ.1800) ประชากรของโลกเพียงร้อยละ 1.7 เท่านั้น (ประมาณ 16 ล้านคน) ที่อาศัยอยู่ในเมืองที่มีประชากรขนาด 100,000 คนขึ้นไป 150 ปีที่ผ่านมาคือ ถึงปี พ.ศ. 2493. (ค.ศ.1950) เพิ่มเป็นร้อยละ 13 (ประมาณ 314 ล้านคน) ซึ่งเพิ่มขึ้นมากกว่า 20 เท่า

(กรณีการ์ สุขะเงณ (อัคนธกุล) 2530 หน้าที่ 29 อ้างถึง Kingsly David, 1955 หน้า 34)

ตารางแสดงการศึกษาของเดวิส (DAVIS)

พ.ศ.	จำนวนประชากรโลกที่อาศัยอยู่ในเมืองที่มีประชากร 100,000 คนขึ้นไป	
	ร้อยละ	จำนวน / ล้านคน
2343	1.7	16
(1800)		
2493	13.0	314
(1950)		

จาก พ.ศ. 2343 ถึง 2493 ใช้เวลา 150 ปี

ตารางแสดงการศึกษาของพรีซีส (PRECISE)

พ.ศ.	จำนวนเมืองที่มีประชากร/คน	
	มากกว่า 100,000	มากกว่า 1,000,000
2343	20	-
(1800)		
2503	- 1,400	60
(1960)		

จาก พ.ศ. 2343 ถึง 2503 ใช้เวลา 160 ปี เมืองที่มีประชากรจำนวน 100,000 คน ในปี พ.ศ. 2343 มีเพียง 20 เมือง 160 ปีต่อมา (พ.ศ. 2503) มีถึง 1,400 เมืองและเมืองที่มีประชากร 1 ล้านคนจากไม่ปรากฏเชย เป็นมีถึง 60 เมือง ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว
(กรรนิการ สุน്ധกาน (อักษรทุก) 2530 หน้า 30 อ้างถึง Gist and Pava, 1971 หน้า 34)

ตารางเปรียบเทียบกลุ่มประเทศที่มีอัตราการกลยยเป็นเมืองสูงและต่ำ

จากตารางกลุ่มประเทศที่มีอัตราการกลยยเป็นเมืองสูง กลุ่มประเทศที่มีอัตราการกลยยเป็นเมืองต่ำ พบว่า กลุ่มประเทศที่มีอัตราการกลยยเป็นเมืองสูง (อัตราส่วนประชากรที่อาศัยอยู่ในเมืองที่มีประชากรมากกว่า 100,000 คนสูงมาก) มากจะมีแนวโน้มที่จะเป็นประเทศอุตสาหกรรมยกเว้นประเทศอาร์เจนตินา ชิลี และ เวเนซูเอลา (กรรนิการ สุน്ധกาน (อักษรทุก), 2530 หน้า 30 - 31)

อย่างไรก็ตามเมืองที่ใหญ่ที่สุดของโลกหลายเมืองเป็นเมืองใหญ่ทั้งที่มีความเป็นอุตสาหกรรมน้อยมาก เช่น กัลกัตตา เม็กซิโก เดอะราน โคโร

กลุ่มประเทศที่มีอัตราการกลยับเป็นเมืองสูง

ประเทศ	ร้อยละของเมือง	ร้อยละของเมืองที่มีประชากรมากกว่า 100,000 คน
การกลยับเป็นเมืองสูง		
อังกฤษและเวลส์ (1951, 1958)	81	51
ออสเตรเลีย (1954, 1959)	79	57
อิสราเอล (1958, 1959)	76	34
เยอรมันตะวันตก (1950, 1959)	71	31
สวีเดนเม็กกา (1960)	70	28
เดนมาร์ค (1955, 1958)	69	34
อาร์เจนตินา (1947, 1958)	63	40
ชิลี (1952)	60	30
ญี่ปุ่น (1955, 1959)	56	41
เวเนซูเอ拉 (1950, 1959)	54	32

(การณ์การ์ ศุขเกษม (อักษรทุก), 2530 หน้า 30)

กลุ่มประเทศที่มีอัตรา (การกลยับ) เป็นเมืองต่ำ

ประเทศ	ร้อยละของเมือง	ร้อยละของเมืองที่มีประชากรมากกว่า 100,000 คน
การกลยับเป็นเมืองต่ำ		
มาเลเซีย (1953)	19	8
อินเดีย (1951, 1960)	18	9
ซีลอน (1956, 1953)	18	5
จีนแผ่นดินใหญ่ (1956, 1953)	14	8
เขมร (1958, 1959)	13	9
ไอลิ (1950, 1958)	12	4
ประเทศไทย (1960, 1947)	12	10

ประเทศ	ร้อยละของเมือง	ร้อยละของเมืองที่มีประชากรมากกว่า 100,000 คน
การกลยุทธ์เป็นเมืองค่า		
ชูดาน (1956)	8	2
แผนกันยิกา (1957)	4	2
เนปาล (1954)	3	1

(กรรณิการ สุขเกษม (อักษรไทย), 2530 หน้า 31)

จากการศึกษาของเดวิสและพรีซิสกับตารางกู้เมืองที่มีอัตราการกลยุทธ์เป็นเมืองสูง และตารางกู้เมืองที่มีอัตราการกลยุทธ์เป็นเมืองค่า เป็นสิ่งที่สนับสนุนว่าการเดินทางเมืองใหญ่เป็นผลมาจากการขยายตัวของการทำให้เป็นอุตสาหกรรม (Industrialization) ทั้งนี้ เพาะกายการดึงดูดชาวบ้านปัจจัยดึงดูด (Pull factors) ประชากร (Population) ให้มายังเมืองเป็นกู้เมืองที่มีความหนาแน่นมากขึ้น

การปฏิวัติอุตสาหกรรมที่มีศูนย์กลางอยู่ที่ประเทศอังกฤษ เมื่อกลางศตวรรษที่ 18 (ค.ศ. 1750) (Humphry, Marry : 1971) ผนวกกับก่อนหน้านี้คือ บุคลากรที่มีอัตราการเดินทางเมืองสูง ก่อให้เกิดการย้ายถิ่นจากชนบทเข้าเมือง ที่มีลักษณะเป็นแบบเมืองขยายตัวเริ่มเดินໄ道ขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทำให้อัตราการเพิ่มจำนวนประชากร (เกิด-ตาย) สูงขึ้น รวมถึงการแสวงหาอาณาจักรของสังคมที่เข้าสู่การทำให้เป็นอุตสาหกรรมอันได้แก่ ประเทศต่างๆ ในยุโรป และเดินแดนที่ชาวบุญโญได้สำรวจทั่วพื้นที่และครอบครอง

การดึงดูดชาวสังคมโลกแบ่งออกเป็นอย่างน้อย 2 กลุ่ม โดยกลุ่มแรก ได้แก่ ประเทศต่างๆ ในสังคมบุญโญและเดินแดนที่ชาวบุญโญป้อนพื้นที่ด้วยการให้รับการขยายตัว ว่า "สังคมพัฒนาแล้ว" ดังนั้น การปฏิวัติอุตสาหกรรม การทำให้เป็นอุตสาหกรรมจึงสัมพันธ์กับการเป็นสังคมพัฒนา ส่วนสังคมที่เหลือได้แก่ ประเทศต่างๆ ในเอเชีย และฟิลิปปินส์ ลาตินอเมริกา ฯลฯ ส่วนใหญ่ถูกเป็นเมืองขึ้นหรือเป็นอาณาจักรของประเทศต่างๆ ในยุโรป และเป็นแหล่ง

วัตถุที่นิยมและคลาสของประเทศไทย นั่นคือ ได้รับการแนะนำนามว่า "สังคมต้อบพัฒนา สังคมพัฒนา น้อย หรือสังคมกำลังพัฒนา" แตกต่างกันตามลักษณะและการเวลาของในแต่ละสังคม และยังผลให้การเดินทางระหว่างเมืองของสังคมทั้ง 2 กลุ่ม ต้องกล่าวแล้วแตกต่างกัน

4. ปัจจัยที่มีผลต่อสถานที่ตั้งและความเจริญเติบโตของเมือง (LOCATION AND GROWTH FACTORS) ในระบบทั่วไปเป็นไปแบบเพื่อการปกป้องคนเร่องและปัจจัยเกี่ยวกับทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์บุคคลของรัฐชาติหรือชาติรัฐ การค้าขายเพิ่มขึ้น ปัจจัยด้านความคาดหวัง เป็นเหตุผลสำคัญ ขณะที่ในศตวรรษที่ 20 การผลิต การกระจายผลผลิต และการขยายสินค้าเป็นปัจจัยสำคัญ

ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อสถานที่ตั้งเมืองและโรงงาน โดย ซี.แลงดอนไวท์ (C.LANGDON WHITE), เอ็ดวิน เจ.ฟอสคิว (EDWIN J.FOSCUE), ทอม แม็คไนท์ (TOM L.MCKNIGHT) ศึกษาแล้วพบว่า ปัจจัยสำคัญต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตั้งเมืองและโรงงาน อุตสาหกรรมในสมัยปัจจุบันประกอบด้วยดังที่ไปนี้ คือ

(กรรมการ สุขเกษม (อักษรทูล), 23530, หน้า 31 อ้างถึง Ralph Thomlinson P.11)

(1) ตลาด	(2) วัตถุที่นิยม
(3) พัฒนา	(4) แรงงานที่มีความชำนาญ
(5) การคมนาคมขนส่ง	(6) อาณาเขตและความชื้น
(7) น้ำใช้	(8) ความเหมาะสมและราคาที่ดิน
(9) ปัจจัยเกี่ยวกับมนุษย์ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ	
(10) ปัจจัยเกี่ยวกับภาษี	(11) ค่าครองชีพ
(12) การถ่ายเทของเสบ	

จากปัจจัยตั้งกล่าวแล้วข้างต้นจะพบว่า การจัดตั้งและการเจริญเติบโตของเมืองแต่ละเมืองย่อมมีปัจจัยและแบบแผนที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งจักพบได้จากตัวอย่างการศึกษาเมืองในประเทศไทยหรือเมืองต่อไปนี้

- "(1) เมือง GARY ในรัฐ INDIANA ศึกษาโดย RALPH THOMLINSON
(2) เมือง MOBILE ในรัฐ ALABAMA ศึกษาโดย EDWARD L. ULLMAN
(3) NEW YORK CITY
(4) LOS ANGELES" (กรรมการ สุขเกษม (อักษรทูล) พ.ศ. 2530 หน้า 32 อ้างถึง RALPH THOMLINSON หน้าที่ 11)

แกร์ (GARY)

THOMLINSON ศึกษาการเจริญเติบโตของเมือง GARY ในรัฐ INDIANA ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า สาเหตุของการเจริญเติบโตคือ

- (1) ตั้งอยู่ใจกลางตลาดเหล็กกล้าที่ใหญ่ที่สุดในโลก
- (2) ทางดีดต่อแหล่งวัตถุคืนอย่างสะพานทางทะเลสาปเกรท (GREAT LAKE)
- (3) การคมนาคมสะดวกทางทางถนน รถไฟ ทางเรือ
- (4) สภาพภูมิอากาศและภูมิศาสตร์ที่ทำให้มีแรงงานเพียงพอ
- (5) ปัจจัยที่ตั้งตึมมาก ที่ราบ ภูมิประเทศเป็นระเบียง มีห่วงมาก น้ำอุดมสมบูรณ์ ได้รับจากทางทะเลสาบมิชิแกน สภาพดินเหมาะสมแก่การเกษตรกรรม
- (6) อัญมณีจากเมืองซีคาโกราฟที่จะทำให้ภาษีและราคาที่ดินไม่สูงเกินไปเมื่อนันท์ซีคาโกราฟ

(กรณีการ สุขogen (อักษรทุก) 2530 หน้า 32 อ้างใน Ralph Thomlinson.P.11)

โมบайл (MOBILE)

ULL MAN ศึกษาการเจริญเติบโตของเมือง MOBILE ในรัฐ ALABAMA ประเทศสหรัฐอเมริกา

- (1) MOBILE เกิดขึ้นปี พ.ศ.2245 เพื่อเป็นเมืองท่าในอ่าว MOBILE ที่ตั้งใกล้บริเวณแม่น้ำ 3 สาย น้ำรวมกันคือ MOBILE,TOMBIGBU,ALABAMA ที่ดินอุดมสมบูรณ์มีทรัพยากรไม้ซุง
- (2) ศูนย์กลางการค้าขายกับอินเดียนแดง
- (3) มีทางไปสู่แม่น้ำมิสซิบี ทางย่านเม็กซิโก
- (4) เป็นเมืองหน้าต่างที่ฝรั่งเศสใช้ในการต่อสู้กับอังกฤษ
- (5) วิวัฒนาการเรือกลไฟยังท่าให้เมืองเติบโตอย่างรวดเร็ว หลังจากปี พ.ศ.2363 ชนเข้าเมืองเกิดครISIS และเมืองภายใต้วิปเดิบโดยบุนมา
- (6) พ.ศ.2443 กษอยเป็นเมืองสำคัญสำหรับโรงงานกระดาษและโรงเรือจักรและเป็นเมืองท่าของ ALABAMA ในการพัฒนาต่อไปน้ำเป็นเมืองชายทะเลที่ใหญ่ที่สุดสำหรับการติดต่อกับเมืองท่าในใหญ่ทางภาคใต้และภาคตะวันออกกลาง เช่น หมูบาร์บีน และเซนต์หลุยส์

(กรณีการ สุขogen (อักษรทุก),2530 หน้า 33 อ้างใน Pileman, 1943,P.6.)

นิวยอร์ค ชิกที่ (NEW YORK CITY)

- (1) เป็นเมืองท่า ทางมหาสมุทร ATLANTIC ที่ติดต่อกับทางตะวันออกกลางให้ง่ายที่สุด การเดินทาง ทางน้ำ จาก N.Y. ไม่ต้องผ่านเทือกเขา APPLACHIANS
- (2) N.Y. อยู่ใกล้ฝั่งด้านภาคภัยในประเทศมากกว่า BOSTON
- (3) N.Y. มีอาร์ต (ศิลปะ) ขายฝังกร้างช่วง ย่านลิ๊กพอร์วันเรือเดินทะเลให้จอดพักเมื่อเกิดภัยล่าช้า) กว่า PHILADELPHIA
- (4) คุณสมบัติของเมืองท่าที่ดี N.Y. จึงเป็นที่นิยมตลอดมา
(กรณีการ์ ศุขเกษม (อักษรกลุ่ม), 2530 หน้า 33 อ้างใน Ralph Thomlinson, P.120)

ลอส แอนเจลิส (LOS ANGELES) เกิดขึ้นอย่างลับๆ บนหน้าที่จะเกิดเมืองบริเวณนี้ไม่มีท่าเรือของตนเอง ไม่มีอาร์ตที่เหมาะสม และไม่ได้มีป้อนน้ำมันมาก่อน แต่มีพื้นดินที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสมแก่การเกษตรกรรม น้ำมันทรัพยากรที่ให้เชื้อเพลิงเพื่อการอุตสาหกรรมทำให้เกิดเมืองท่าเล็ก ๆ เป็นเส้นทางผ่านทางภูเขาไปยังที่ราบสูมตอนกลางของแคลิฟอร์เนียน และที่ราบสูมอินดี้เรียล ซึ่งทำให้สถานที่ตั้งของเมืองมีความสำคัญขึ้น การเดินโดยบ่ำแท้จริงของ L.A. ขึ้นอยู่กับวิวัฒนาการของเครื่องยนต์ ปัจจุบันนี้ อุตสาหกรรมเครื่องยนต์ สถานีไฟฟ้าพลังงาน ศูนย์กลางพาณิชย์ เมืองท่าเรือและการเศรษฐกิจที่ดี ทำให้ L.A. เป็นจุดที่น่าสนใจที่ก่อให้เกิดความเจริญด้านการตลาดและกำลังแรงงาน

(กรณีการ์ ศุขเกษม (อักษรกลุ่ม), 2530 หน้า 33 อ้างใน Ralph Thomlinson, P.121)

จากด้วอย่างดังกล่าวจะเป็นสิ่งสนับสนุนที่ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อสถานที่ตั้งและการเจริญเติบโตของเมืองมีความแตกต่างกันไป รวมถึงปัจจัยเกี่ยวกับมิติทางกายภาพเวลา

5. ระดับของการกลยุทธ์เมือง

ความคิดในประเทศตะวันตกจะดับของการเป็นเมืองขึ้นกับผลิตผลอุตสาหกรรม ล้วนนัก ตั้งคุณวิทยาเห็นว่าระดับของการกลยุทธ์เมืองขึ้นอยู่กับสภาวะความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง "ระดับเทคโนโลยีและระดับของการเป็นเมือง" สัง屁股ให้สามารถแบ่งระดับของการเป็นเมืองออกเป็น 3 ระดับ ตามกระบวนการทำให้เป็นอุตสาหกรรม (Industrialization process)

- (1) ระดับที่ 1 ของการกลยุทธ์เมือง
- (2) ระดับที่ 2 ของการกลยุทธ์เมือง

(3) ระดับที่ 3 ของการกระจายเป็นเมือง

(กรรมการ สุขภาพอนามัย จังหวัดเชียงใหม่ 2530 หน้า 29 อ้างใน Hurd,G. et al., 1972 P.23)

จาก (1) ระดับที่ 1 ของการกระจายเป็นเมืองเริ่มจากการเกิดเมืองครั้งแรกในโลก เมื่อ 5,539 ปีมาแล้ว (KINGSLEY DAVID, 1969) ถึงศตวรรษที่ 15 ค.ศ. 1400-1500) ซึ่งมีเมืองเกิดขึ้นทุกแห่งในโลก ขึ้นนี้เมืองขนาดใหญ่มีไม่มาก เมืองขนาด 100,000 คนหรือมากกว่ามีเพียงส่วนน้อย

(2) ระดับที่ 2 ของการกระจายเป็นเมือง เป็นขั้นที่การขยายตัวเข้าสู่ความเป็นเมืองขยายตัวอย่างรวดเร็วมาก เป็นช่วงเริ่มต้นของการกระจายเป็นเมืองอุดมทรัพย์เป็นช่วงที่ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังได้อธิบายแล้วในหัวข้อที่ 3 การเติบโตของเมืองใหญ่

(3) ระดับที่ 3 ของการกระจายเป็นเมือง "มหานคร" (METROPOLITAN) เป็นขั้นวนการที่เมืองอุดมทรัพย์กลางเป็นที่รวมของอุดมทรัพย์และเศรษฐกิจเมืองใหญ่ ๆ เพิ่มความสำคัญทั้งด้านประชากรและการหน้าที่ เมืองเล็กถูกกลืนเป็นส่วนหนึ่งของเมืองใหญ่ซึ่งไม่เดินโดยอย่างรวดเร็ว ขนาด และความหนาแน่นของเมืองก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ หากระบบการผลิตและการกระจายผลผลิตไม่มีประสิทธิภาพ กระบวนการดังกล่าวจัดเป็นการท่าให้เป็นลักษณะแบบเมืองมหานคร (METROPOLITANIZATION) และกระบวนการดังกล่าวมีได้ทุกด้านการเจริญเติบโตเพียงเท่านั้น เนื่องจากได้ก่อให้เกิดกระบวนการภาระท่าให้เป็นลักษณะแบบเมืองอภิมหานคร (MEGALOPOLITANIZATION) ตามมาอีกด้วย ก่อนอื่น โครงสร้างพื้นที่กิจกรรมท่าให้เป็นลักษณะแบบเมืองมหานครจากพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2524 หน้าที่ 230 และหน้าที่ 27 ให้ความหมายตามลักษณะดังนี้

Metropolis มหานคร ได้แก่ "นครสำคัญ ๆ ขนาดใหญ่ ซึ่งแวดล้อมไปด้วยชนชน เมืองที่อยู่ใกล้เคียงหรือติด ๆ กัน ซึ่งมีขนาดเมืองเหล่านี้ ต้องพึ่งพาหนาแน่นทางเศรษฐกิจและสังคม"

Metropolitan area เขตมหานคร ได้แก่ "บริเวณซึ่งมีประชากรอยู่รวมกันหนาแน่น และรวมถึงบริเวณรอบ ๆ ซึ่งมีชีวิตประจำวันทางเศรษฐกิจ และสังคมอยู่ได้ออกพื้นที่ที่เป็นศูนย์กลางนั้นอย่างมาก"

Metropolization การท่าให้มีลักษณะเป็นแบบเมืองมหานคร ซึ่งตั้งแต่ต่อบริเวณรอบ ๆ ของมหานคร ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม อีกทาง การกระทำระหว่างกันทางสังคม การจัดระเบียบทางสังคม ฯลฯ บริเวณรอบ ๆ ดังกล่าว เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปก็คือ "ชานเมือง" (Suburbs) นั่นเอง

ชานเมือง "ส่วนที่อยู่รอบ ๆ เมืองใหญ่หรือเมืองเล็ก และมีระบบเศรษฐกิจซึ่งอยู่กับเมือง ทึ่งแม้จะจัดเป็นบริหารการปกครองแยกออกจากเมืองก็ตาม" (พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา

รูปแบบของชานเมือง

ชานเมืองจัดก่อเป็นหลากรูปแบบ และมีรูปแบบวางแผนและไม่วางแผน สังคมที่กำลังพัฒนาที่มีบุคลากรมีความรู้และผู้นิริหารที่ขาดความสามารถก็มักนำหลักการของ "มิดเป็นครู" หรือผลเดียวกับประเทศพัฒนา ได้เพิ่มมาแล้ว เป็นแนวทางป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากชานเมือง ส่งผลให้ชานเมืองตั้งกล่าวเป็นแบบมีการวางแผน อีกแบบหนึ่งเป็นการเกิดแบบธรรมชาติ เช่น การแบ่งที่ดินทำกิจกรรมเพื่อจ้างเช่าบ้าน จัดสรรส่วนของดอนความต้องการของชานเมืองระดับต่าง ๆ หรือการแบ่งที่ดินให้เช่าโดยปราศจาก "การกำหนดกฎหมาย" จัดเป็นชานเมืองแบบปราศจากการวางแผน ส่งผลให้ชุมชนชานเมืองประสบปัญหาในทุกมิติ (ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ อาชญากรรม จัดการเปลี่ยนสังคม กระบวนการทางสังคม ฯลฯ)

ความเจริญเดิมโดย SMSA_s (Standard Metropolitan Statistical Areas) (ที่กำหนดโดยสำนักสำรวจในประชากร ประเทศสหรัฐอเมริกา ปี ค.ศ.1940) ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของชานเมือง (Suburbanization) ดังต่อไปนี้

ก. ชานเมืองที่เป็นที่อยู่อาศัย (Residential suburb) เป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาศึกษา (Dormitory : ดอร์-มิทอร์) ลักษณะเด่นของชานเมืองแบบนี้ก็คือ (1) ผู้ที่อาศัยอยู่จะไปทำงานนอกเขตชานเมืองในอัตราที่สูงมาก (2) และชุมชนแบบนี้มีแนวโน้มต่อน้ำแข็งใหม่กว่า และ (3) อัตราของผู้ที่อาศัยแบบครอบครัวสูงกว่า แบบของพาร์ทเม้นท์ (4) ผู้ที่อาศัยอยู่มีแนวโน้มการศึกษาดีหรือระดับสูง (5) ประจำสอนอาชีพประเภทวิชาชีพหรือบริหารงาน (6) มีรายได้สูง (อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมใน Abrahamson, Mark ; 1980 หน้า 292) ชานเมืองประเภทนี้ เป็นเขตที่พัฒนาแล้วที่ดึงอยู่นอกเขตเมือง

ข. ชานเมืองประจำสอนอาชีพ (Employing suburb)

"(1) เป็นเขตที่ผู้อาศัยอยู่ไปทำงานนอกเขตชานเมืองน้อยมาก (2) ระดับการศึกษาต่ำกว่าชานเมืองที่เป็นที่อยู่อาศัย (3) ประจำสอนอาชีพที่มีเกี่ยวติดน้อยกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตชานเมืองที่เป็นที่อยู่อาศัย (จากค่านิยมของคนในสังคมนั้นเองหรือจากภายนอก) (4) ชานเมืองแบบนี้มีประวัติการตั้งถิ่นฐานของคนเชื้อสายต่างด้วยกัน ในรูปของหมู่บ้านประมง เกษตรกรรม หรือบริเวณอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ก่อนที่จะเริ่มตั้งกับเขตอน茫นครโดยกระบวนการทำให้มีลักษณะเป็นแบบชานเมือง (suburbanization)" (อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมใน Abrahamson, Mark ; 1980 หน้า 292)

จากการที่มีการตั้งถิ่นฐานเป็นสังคมปัจจุบัน สังคมเกษตรกรรม หรือสังคมอุดมทรัพย์ ขนาดเล็กมาก่อน จึงทำให้สังคมตั้งถิ่นที่มีติดต่อ ฯ หรือวัฒนธรรมพิเศษเฉพาะของชุมชน ต่อเนื่องมีการท่าให้มีลักษณะเป็นชุมชนขนาดเมืองอันเป็นผลมาจากการความเจริญทาง SMSAs ทำให้เกิดกระบวนการเชื่อมต่อเป็นเข้ากับเขตเมืองขนาดครและเกิดการย้ายถิ่นเข้ามายใหม่ของผู้ที่มีวัฒนธรรมแตกต่างไปจากวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชน การตั้งถิ่นที่มีผลต่อการบูรณาการในมิติดต่อ ฯ หรือวัฒนธรรมเข้าด้วยกันของชุมชน จึงเกิดปรากฏการณ์ทางสังคมในรูปของการร่วมมือ การแข่งขัน ความขัดแย้ง การปรับปรุงเข้าหากัน และการผสมกลมกลืน ในมิติดต่อ ฯ ระหว่างซึ่งกันและกัน ไม่ใช่เจกบุคคล กลุ่ม ชุมชน สมาคม องค์การ ฯลฯ

จากการพินิจศึกษาต่อไปพบว่า ชานเมืองปะกอนอาชีพเชื่อมต่อกับขนาดคร เป็นกระบวนการที่ชานเมืองเข้าไปอาศัยบริเวณชานเมือง (ซูเบอร์บานิตส์ ; Suburbanites) ในรูปแบบของกระบวนการ "การบุก (invasion)" จากรูปแบบการค้าเดินธุรกิจที่ต่างกันระหว่างผู้อาศัยอยู่กับผู้เข้ามาใหม่ สังคมจึงเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างอยู่มากกว่าสัมพันธ์กัน ดังเช่นชุมชนบ้านจัตุรัสริเวณชานเมืองกรุงเทพมหานคร กับชุมชนชาวนา ตั้งปรากฏให้เป็นที่สังเกตหรือศึกษาได้มาก many

ค. ชานเมืองอุดมทรัพย์ (industrial suburb) เป็นรูปแบบที่ John R. Logan ศึกษาเขตชานเมือง San Jose California ที่เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วระหว่าง ค.ศ. 1960 เดชะ เป็นตัวแบบทันสมัยนวนความคิดของท่าน (อ้างรายละเอียดใน Abrahamson, Mark ; 1980 หน้า 292-293)

ง. ชานเมืองแบบผสม (Mixed types suburb)

จากการที่ชานเมือง บางแห่งยกที่จะแยกประเภทเป็นแบบ ก. ชานเมืองที่อยู่อาศัย ข. ชานเมืองปะกอนอาชีพ และ ค. ชานเมืองอุดมทรัพย์ขนาดเล็ก จึงเป็นที่มาของ การเกิดชานเมืองแบบผสม

ศูนย์กลางการค้าปลีกเชิงชานเมือง

ศูนย์กลางการค้าปลีกชานเมือง มีผลต่อการขยายตัวของเขตเมือง SMSA เป็นไปตามทฤษฎีโดยศูนย์กลางของ แรร์ส และอัลล์แมน ทั้งนี้ "约瑟夫 แคส派ร์ส (Joseph Casperis) ได้จำแนกกลุ่มการค้าปลีกออกเป็นสามท่า夷ทั้ง (Locations) ได้แก่

ก. เนตศูนย์กลางทางธุรกิจ (Central Business District ; CBD) หรือย่านศูนย์การค้าของเมือง (downtown)

ข. ศูนย์การค้าปลีกขนาดใหญ่ (Major Retail Centers ; MRCS) ตั้งอยู่ในเขตเมือง

นอกเขตศูนย์กลางทางธุรกิจหรือย่านการค้าของเมือง หมายถึง ร้านค้าปลีกที่รวมตั้งห้างหรือร้านสรรพสินค้า (department store)

ค. ศูนย์การค้าปลีกขนาดใหญ่ (MRCS) ที่ตั้งอยู่รอบนอกชานเมือง ซึ่งมีแนวโน้มได้ร่างแผนให้เป็นศูนย์กลางสรรพสินค้าไว้แล้ว" (อ้างรายละเอียดเพิ่มเติมใน Abrahamson, Mark ; 1980, หน้า 295 อ้างถึง John Caspanis, "Shopping Center Location and Retail Store Mix," Demography, 6, 1969)

"การขยายตัวของร้านค้าปลีก เป็นการทำให้ขนาดของ SMSA ขยายตัวตามทุกภูมิภาค ศูนย์กลาง ซึ่งตรงกันข้ามกับทุกภูมิภาคปัจจุบันของปริมและเบอร์เจส์ (Park-Burgess Concentric Zone Theory) ที่เหตุศูนย์กลางทางธุรกิจ (CBD) เป็นศูนย์กลางของการขยายตัว ดังนั้น MRCS จึงถูกมองเป็นศูนย์กลางชนิดพิเศษที่ลักษณะความแตกต่างขึ้นอยู่กับลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมของบริเวณเดียวกันได้" Abrahamson, Mark ; 1980 หน้า 296)

6. ทฤษฎีหลักของการขยายตัวเข้าสู่ความเป็นเมืองโดยเดิร์ธ

การขยายตัวเข้าสู่ความเป็นเมืองจะสั่งผลต่อลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(การณ์กิริ ศุภเกษม (อักษรฤทธิ) , 2530,หน้า 34-36 อ้างใน Louis Wirth,1938,P.1-20)

(1) ความสัมพันธ์แบบทางการมาแทนที่ความสัมพันธ์แบบไม่ทางการมากขึ้น แบ่งแยกกลุ่มย่อยออกจากกันตามเชื้อชาติ ศาสนา ฐานะ อารีพ

(2) การรู้จักเป็นส่วนตัวลดลง การติดต่อเป็นไปอย่างผิวเผิน แบ่งเป็นส่วนย่อย (SEGMENTAL) และจะถือความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นทางไปสู่จุดหมาย

(3) การแบ่งงานกันทำกว้างขวาง ส่งผลให้ธุรกิจนาคใหญ่ถูกถอดถอนมาเล็ก การประชานเมืองตัวตัวกันทางสังคมระหว่างอาชีพ ซึ่งจัดเป็นต้องมีธุรกรรม บรรยายและขอรับรายงาน สำหรับกลุ่มอาชีพก้าว กัน การแบ่งงานกันทำสัดส่วนขึ้นซึ่งกันตามการขยายตัว การทำความช้านาญพิเศษ และการพึงพาอาศัยความคุ้มครองทางการที่ไม่มั่นคงในเมือง

(4) สั่งผลต่อการเมืองการปกครอง เช่น ในระบบประชาธิปไตย ซึ่งมีผลหลักความเท่าเทียมกันในสิทธิออกเสียงเดือด (ONE MAN ONE VOTE) ต้องใช้ระบบการเดือดผู้แทน เข้าสู่ภา แทนที่ประชากรทั้งหมดของสังคม ดังนั้น การสื่อสารมวลชนในฐานะสื่อกลางของความคิดเห็น (FREE MARKET OF ALL IDEAS) จึงมีความสำคัญมากขึ้น

(5) เมื่อมีความหนาแน่นเพิ่มขึ้น การแบ่งงานกันทำตามความช้านาญพิเศษจะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสั่งผลให้ต้องพึ่งคนอื่นมากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการเลี้ยงดูประชากรที่เพิ่มขึ้นมา

(6) การติดต่อทางร่างกายใกล้ชิด ทางสังคมผิวเผิน ขาดความเข้าใจสนิทสนม โอกาสที่รู้จักกันน้อยลง ใช้สัญญาณมาร่วมแบ่งขั้นทางสังคม เช่น เครื่องแบบ การแต่งกาย รถยนต์ เครื่องประดับ

(7) ลักษณะการใช้ที่ดิน เช่นการแข่งขัน การแบ่งชิงกัน ความต้องการบริเวณที่อยู่อาศัยขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง คนที่มีภูมิหลังและความต้องการเหมือนกันก็จะเดือดโดยไม่ตั้ง หรืออาจถูกบังคับโดยสถานการณ์ให้เข้าไปอยู่ในส่วนเดียวกันของเมือง

(8) ความสัมพันธ์แบบทุติยภูมิ ทำให้การแข่งขันเอาชนะมากกว่าช่วยเหลือ กัน ความหนาแน่นสั่งผลต่อการติดต่อทางกายภาพ การทำงานตามระเบียบแบบแผนสั่งผลให้ติดต่อสัมพันธ์กันได้บ่อย ๆ ทั้ง ๆ ที่ไม่มีความสูญเสียทางอารมณ์

(9) การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีบทบาทและบุคคลต่าง ๆ กัน ช่วยทำให้ความแตกต่างระหว่างชนชั้นเพิ่มมากขึ้น เพราะโครงสร้างของชั้นไม่รัก

(10) คนในเมืองเป็นสมาชิกหลายกลุ่ม (ความภักดีของกลุ่มมักขัดกัน) เพราะเป็นผลมาจากการเคลื่อนย้ายทางภูมิศาสตร์และสังคม ส่งผลให้ชาวเมืองมีความร้อนรุ้งทันคน

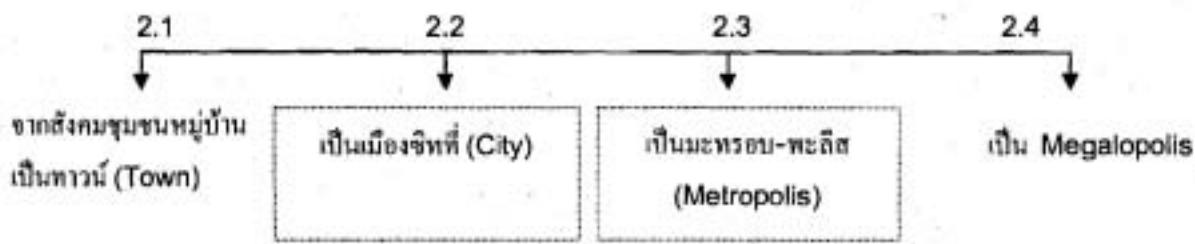
(11) การแบ่งงานกันทำ และการเน้นความสัมพันธ์เฉพาะส่วน ส่งผลให้เกิดอิทธิพลต่อการลดระดับให้เสมอ กัน เช่น เป็นเจ้าของแคปเปิลขายของที่ต้องเอาใจลูกค้าค่าค่านิยม บีดถือเงินตรา ส่งผลต่อการลดระดับทำให้เจ้าของลดตัวสัมพันธ์กับลูกค้า การปรับเปลี่ยน มาตรฐานเดียว กันทำให้เกิดส่วนประกอบของวัฒนธรรมร่วมกันในสังคม เช่น เครื่องดื่มกับชาจาก พับกันที่ร้านกาแฟ (Coffee shop) ทั้งที่มีสถานภาพแตกต่างกันมาก

ประยุกต์ทฤษฎีผลของการขยายตัวเข้าสู่ความเป็นเมืองจากแนวความคิดของหลุยส์ เวิร์ธ (Louis Wirth, 1938)

จากความคิดของหลุยส์ เวิร์ธ ตั้งแต่เราอาจนำมานั่นมาปรับใช้ทำให้เป็นรูปธรรมเพื่อ จดจำ เช้าใจง่ายยิ่งขึ้น ด้วยการนำมาประยุกต์เขียนเป็นแผนภูมิดังต่อไปนี้

จาก 1 มีปัจจัยหรือทฤษฎีสนับสนุนตาม 2 ทำให้เกิดขุมชนตาม 2.1 – 2.4 มาก น้อยต่างกัน และขณะที่มีการเปลี่ยนแปลง จาก 2.1 เป็น 2.2 หรือ จะส่งผลต่อการเกิด 3

1	2
สังคมหมู่บ้าน	ทฤษฎีสนับสนุนการเกิดเมือง
เล็กสุดสังคม 2 คน	1) ผลผลิตส่วนเกิน
ใหญ่สุดห้องโถง	2) การตลาด
เมื่อเข้าสู่ขั้นตั้งถัดฐาน จำแนกได้เป็น	3) การเมืองและการทรงครุฑ์
1) แบบกลุ่ม	4) ความสมมูลนิธิของพื้นที่
2) แบบกระจาย	5) การเป็นศูนย์กลาง
3) แบบเป็นแนว	6) การคมนาคม
4) แบบผสม	7) การหน้าที่พิเศษ
ในรูปแบบขุมชนหมู่บ้าน	8) ปัจจัยผสม

3. จาก 2.1 เป็น 2.2 จาก 2.2 เป็น 2.3 จาก 2.3 เป็น 2.4 ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ หรือวัฒนธรรมของสังคมแบบเมือง อาทิเช่น มิติทางสังคม (ครอบครัว ศาสนา การศึกษา นักงานการ สาธารณสุขและการแพทย์ ประชากร เชื้อชาติผู้พำนัช ชนต่าง วัฒนธรรม การควบคุมทางสังคม ฯลฯ) ทางเศรษฐกิจ (การผลิต การบริโภค การจำหน่ายขาย แขก ฯลฯ) ทางอำนาจ (สังคม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเมือง ฯลฯ) ทาง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การกระทำระหว่างกันทางสังคม การจัด ระเบียบสังคม ฯลฯ หรือเรียกร่วมกันว่า “วัฒนธรรมตามนัยสังคมศาสตร์”

ความสั่งท้าย

จากการพินิจคึกขานที่ 5 เรื่องการขยายขนาดหรือความเจริญเติบโตของเมือง ได้เริ่มจาก

1. ลำดับขั้นของความเจริญเติบโต นับตั้งแต่มีการตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชน หากมีปัจจัยสนับสนุนเมืองในปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งหรือมากกว่าจักทำให้ชุมชนนั้นขยายตัวเป็นชุมชนแบบ เมืองขึ้นมา และหากปัจจัยหรือทฤษฎีตามนัยดังกล่าวบังมีบทบาทอยู่จักทำให้เกิดความเจริญเติบโตเป็นลำดับจากเมืองเล็ก (Town) เป็นนคร (City) หรืออิมแพ็ค (Mega city) มหานคร (Metropolis) หรืออิมพาลนาคร (Megalopolis)

2. ทฤษฎีการขยายขนาดเมืองจากทฤษฎีรูปคลา ทฤษฎีวงกลม ทฤษฎีรูปพาย และ ทฤษฎีหลาบศูนย์กลาง โดยทฤษฎีหลาบศูนย์กลางมีจุดศูนย์กลางเดียวซึ่งเป็นพivot ของกันและกัน แห่งจัง หนะะที่จะนำมายังอิมแพลนต์การขยายขนาดเมืองในปัจจุบัน โดยเฉพาะเมืองมหานคร (Metropolis) ส่วนทฤษฎีอื่นมีจุดศูนย์กลางของกระบวนการขยายตัวของเมืองเพียงแห่งเดียว

3. สาเหตุการเจริญเติบโตของเมืองใหญ่
4. ปัจจัยที่มีผลต่อสถานที่ตั้ง และความเจริญเติบโตของเมืองในศตวรรษที่ 20
5. ระดับของการทำให้มีลักษณะเป็นแบบเมือง

6. ทฤษฎีผลกระทบภายนอกเมืองโดยเวิร์ธ (Louis Wirth)
จากการศึกษาบทพื้นที่ที่เป็นฐานในการศึกษาบทที่ 6 เรื่อง การขยายขนาดหรือ
ความเจริญเติบโตของเมือง กรณีในสังคมพัฒนา (โลกที่หนึ่ง) กับสังคมกำลังพัฒนา (โลกที่
สาม) ต่อไป

ศัพท์ที่ควรรู้

The Growth of City, Urban area, Community, Town, City, Metropolitan, Star Theory, Concentric Zone Theory, Sector Theory, Multiple Nuclei Theory, Industrialization, Population.

ชื่อที่ควรทราบ

Kingsly David, Gideon Sjoberg, R.M.Hurd, Burgess and Park, Homer Hoyt, Haris and Ullman, Davis, Precise, C. Langdon White, Edwin J. Foscue, Tom L.McKnight, Ralph Thomlinson, Gary, Mobile, New York City, Los Angeles, Louis Wirth.

ทดสอบความสามารถ

แบบอัดแน่น

- กระบวนการเปลี่ยนแปลง (ชนบทและ) เมืองของประเทศพัฒนาแล้วในอีกด้วยต่างไปจากเมืองของประเทศกำลังพัฒนาในปัจจุบันหรือไม่ จงอธิบาย
- การขยายตัวของเมืองที่เกิดจากศูนย์กลางเพียงแห่งเดียวมีหรือไม่ จงอธิบาย
- การขยายตัวของเมืองที่เกิดจากศูนย์กลางหลายแห่งมีหรือไม่ จงอธิบาย
- การเดินทางของเมืองใหญ่ในโลกพัฒนาแล้ว มีทางเดินมาจากต่างได้
- การเดินทางของเมืองใหญ่ในประเทศที่อยู่ในโลกที่สาม มีทางเดินมาจากต่างได้
- ด้วยการศึกษาเมือง แกร์ โนบิล นิวอร์ด ซิตี้ และลองแบ่งจะลีส บุ๊ก อธิบาย
ปัจจัยอะไร
- ระดับของการทำให้มีลักษณะเป็นแบบเมือง มีอะไรบ้าง จงอธิบาย
- จงอธิบายทฤษฎีผลกระทบภายนอกเมืองโดยเวิร์ธ (Louis Wirth) โดย
ใช้ตัวที่ท่านสอน

แบบปรนัย

1. ทฤษฎีอะไรจัดเป็นโครงสร้างภายในเมือง
 - 1) Star Theory (ทฤษฎีรูปดาว)
 - 2) Concentric Zone Theory (ทฤษฎีรูปวงกลม)
 - 3) Sector Theory (ทฤษฎีรูปพาราบ)
 - 4) ถูกหั้งหมต
 - 5) ผิดหั้งหมต
2. ทฤษฎีอะไรตามตัวเลือกข้อ 1 ที่อธิบายถึงการขยายตัวของเมือง
3. ทฤษฎีอะไรตามตัวเลือกข้อ 1 ที่เป็นแนวทางในการวิเคราะห์การขยายตัวของเมือง
4. ทฤษฎีอะไรที่นำแนวคิดการขยายตัวของกรุงเทพฯ ได้ดีที่สุด
 - 1) Star Theory
 - 2) Concentric Zone Theory
 - 3) Sector Theory
 - 4) Multiple Nuclei Theory
 - 5) ผิดหั้งหมต
5. ทฤษฎีอะไรตามตัวเลือกข้อที่ 4 ที่มีรูปร่างคล้ายกับหันกลม
6. ทฤษฎีอะไรตามตัวเลือกข้อที่ 4 ที่มีรูปร่างคล้ายแมงกระพรุน
 - ข้อที่ 7 – ข้อที่ 12 ให้พิจารณาข้อความหรือซื้อแต่ละข้อความสัมพันธ์กับตัวเลือกที่ 4 แล้วระบุตัวเลือกของในกระดาษค่าตอบ หังนี้กำหนดให้ตัวเลือกที่
 - 1) = Star Theory
 - 2) = Concentric Zone Theory
 - 3) = Sector Theory
 - 4) = Multiple Nuclei Theory
 - 5) ไม่มีตัวเลือกใดสัมพันธ์กับข้อความ
7. Harris and Ullman
8. Homer Hoyt
9. Burgess and Park
10. R.M.Hurd
11. ผลการทดสอบระหว่างตัวเลือกที่ 1 กับ 2)
12. ตัวแบบได้มาจากการศึกษาจริคากो
13. เนื้อที่ 1 ของทฤษฎีรูปวงกลม เป็นบริเวณเขตอะไร
 - 1) ศูนย์กลางเมือง
 - 2) ที่ตั้งของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และขยายสั่ง
 - 3) ที่อยู่อาศัยของชนชั้นกรรมมัธย
 - 4) ที่พักอาศัยของชนชั้นกลาง
 - 5) ที่พักอาศัยของชนชั้นสูง

14. ปัจจัยอะไรที่ทำให้เมืองมีปัญหาน้อย
- ความสมดุลย์ระหว่างรถกับถนน
 - ความสมดุลย์ระหว่างประชากรกับที่อยู่อาศัย
 - ความสมดุลย์ระหว่างประชากรกับการบริการสาธารณูปโภค
 - ความสมดุลย์ระหว่างประชากรกับสาธารณูปโภค
 - ความสมดุลย์ระหว่างประชากรกับชุมชน
15. ในสังคมอะไรที่กระบวนการเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมืองสามารถเปลี่ยนแรงงานส่วนเกินในชนบทให้เป็นประโยชน์ต่อการขยายตัวทางอุตสาหกรรมในเมือง
- สังคมต้อบพัฒนา
 - สังคมกำลังพัฒนา
 - สังคมพัฒนาแล้ว
 - ข้อ 1) และ 2)
 - ถูกหั้งหมด
16. ในสังคมอะไรที่กระบวนการเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแรงงานส่วนเกินในชนบทให้เป็นประโยชน์ต่อการขยายตัวทางอุตสาหกรรมในเมือง
- สังคมต้อบพัฒนา
 - สังคมกำลังพัฒนา
 - สังคมพัฒนาแล้ว
 - ข้อ 1) และ 2)
 - ถูกหั้งหมด
17. กระบวนการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเมืองของ กทม. เป็นไปตามรูปแบบของสังคมอะไรตามตัวเลือกในข้อที่ 16
18. กระบวนการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเมืองของมหาครองค์ตอน เป็นไปตามรูปแบบของสังคมอะไร ตามตัวเลือกในข้อที่ 16
19. เหตุใดอัตราการเพิ่มประชากรของเมืองในอดีตของสังคมที่พัฒนาแล้วจึงอยู่ในระดับต่ำ
- เพราะเมืองมีความแออัดมาก
 - เพราะขาดศูนย์กลางที่ต้องการ
 - เพราะมีโครงสร้าง
 - ข้อ 1) และ 2)
 - ถูกหั้งหมด
20. เหตุใดอัตราการเพิ่มประชากรของเมืองในประเทศที่กำลังพัฒนาปัจจุบันจึงอยู่ในระดับสูง
- เพราะเมืองมีความแออัดมากเป็นอย่างมาก
 - เพราะมีศูนย์กลางที่ต้องการ
 - เพราะรับความก้าวหน้าทางการแพทย์เข้ามาทำให้อัตราการตายลดลง
 - ข้อ 1) และ 2)
 - ถูกหั้งหมด

21. ตัวเลือกใดเป็นปรากฏการณ์ของสังคมชนบทและเมืองในอดีตของประเทศไทย
พัฒนาแล้ว
- อัตราเพิ่มขึ้นของประชากรในชนบทอยู่ในอัตราสูง
 - เกิดโน้มถ่วงผลให้ใช้แรงงานในชนบทน้อย
 - แรงงานส่วนเกินจากชนบทย้ายเข้าเมือง 4) ข้อ 2 และ 3 5) ถูกทิ้งหมู่
22. ตัวเลือกใดเป็นปรากฏการณ์ของสังคมชนบทและเมืองในประเทศไทยที่กำลังพัฒนาในปัจจุบัน ตามตัวเลือกในข้อที่ 21
23. แรงงานส่วนเกินจากชนบทที่ย้ายเข้าเมือง นอกจากไม่ก่อประบัยน์แล้วยังกลับให้ไทยปรากฏในเมืองได
- กาน. ปัจจุบัน
 - กรุงศรีอยุธยาในอดีต
 - มนต์ลา ปัจจุบัน
 - ข้อ 1) และ 3)
 - ผิดทิ้งหมู่
24. การขยายขนาดเมืองเกิดขึ้นพร้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ปรากฏในตัวเลือกใด
- เอเชีย
 - แอฟริกา
 - อาตินอยเรีย
 - ยุโรป
 - ถูกทิ้งหมู่
25. ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการยกถ่ายเป็นเมืองของเอเชียได้แก่อะไร
- การอุดหนุนกรรมหนัก
 - การอุดหนุนกรรมขนาดป้อม
 - การอุดหนุนบริการ
 - ข้อ 2) และ 3)
 - ผิดทิ้งหมู่
26. ระดับที่ 3 ของการถ่ายเป็นเมืองได้แก่ตัวเลือกใด
- เมืองก่อนอุดหนุน
 - เมืองอุดหนุน
 - เมืองหลังอุดหนุน
 - มหานคร
 - อุตุนวนาคร
27. กระบวนการยกถ่ายเป็นเมืองอย่างรวดเร็วเกิดขึ้นในระยะใด
- ระยะเริ่มต้นของการถ่ายเป็นเมืองก่อนอุดหนุน
 - ระยะเริ่มต้นของการถ่ายเป็นเมืองอุดหนุน
 - ระยะเริ่มต้นของการถ่ายเป็นเมืองหลังอุดหนุน
 - ระยะเริ่มต้นของการถ่ายเป็นเมืองมหานคร 5.) ผิดทิ้งหมู่
28. ปัจจัยอะไรที่ส่งผลต่อการเติบโตของเมืองใหญ่
- เกษตรกรรม
 - อุดหนุน
 - การบริการ
 - ผู้ประกอบ (ธุรกิจ)
 - ผู้ประกอบ (ประชาชน)

29. ตัวอย่างการศึกษาเฉพาะกรณีเมือง แกร์โนบล, นิวยอร์ค และลอสแองเจลิส เป็นการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องใด
- 1) ทฤษฎีการชนบทตัวของเมืองโดยวิรช (Louis Wirth)
 - 2) ปัจจัยที่มีผลต่อสถานที่ตั้งและความเจริญเติบโตของเมือง
 - 3) กลุ่มประเทศที่มีอัตราการกล้ายเป็นเมืองต่ำ
 - 4) กลุ่มประเทศที่มีอัตราการกล้ายเป็นเมืองสูง
 - 5) ชาวนเมืองโดยสโตร์นเบิร์น
30. กระบวนการกล้ายเป็นเมืองของ "มนต์คาพูด" น่าจะเกี่ยวข้องกับตัวเลือกใด
- 1) ตลาด
 - 2) พัฒนา
 - 3) อาณาเขตและความเข้ม
 - 4) น้ำใช้และภาษี
 - 5) ราคาก็ติน ค่าครองชีพและการถ่ายเทของเสีย
31. ชุมชนขนาดใหญ่จะเข้ามารักษาตัวเอง ปรากฏในชุมชนหรือตัวเมืองใด
- 1) เมือง
 - 2) นคร
 - 3) มหานคร
 - 4) นครรัฐ
 - 5) อุดมรัฐ
32. ความตั้งพื้นที่แบบปฐมภูมิ ปรากฏในชุมชนใดมากที่สุด
- 1) ตำบล
 - 2) นคร
 - 3) มหานคร
 - 4) นครรัฐ
 - 5) อุดมรัฐ
33. อะไรเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการประสาหเข้าด้วยกันระหว่างสมาชิกในสังคมเมืองขนาดใหญ่
- 1) ชนบทธรรมเนียม
 - 2) ประเพณี
 - 3) ระบบจริยธรรมและมารยาทสำหรับกลุ่มอาชีพต่าง ๆ
 - 4) ข้อ 1) และ 2)
 - 5) ผิดทั้งหมด
34. การใช้สิทธิแสดงความคิดเห็นของประชาชนในเมืองขนาดใหญ่เป็นไปตามตัวเลือกใด
- 1) ทุกคนมีสิทธิแสดงความคิดเห็นโดยเข้าร่วมชุมชนแบบกรีก
 - 2) ใช้ระบบผู้แทน
 - 3) ใช้สื่อสารมวลชน
 - 4) ข้อ 2) และ 3)
 - 5) ถูกทั้งหมด
35. "การติดต่อทางร่างกายใกล้ชิด แต่ทางสังคมผิวเผิน" เป็นคุณสมบัติของชุมชนใด
- 1) หมู่บ้าน
 - 2) เมืองอุตสาหกรรม
 - 3) เมืองหลังอุตสาหกรรม
 - 4) ข้อ 2) และ 3)
 - 5) ถูกทั้งหมด

36. สิ่งใดเป็นตัวชี้ความเป็นเมืองระดับก่อนอุดสาหกรรมของประเทศไทย
1) เมืองมีขนาดเล็ก 2) การอาชีพใช้แรงงานคนและสัตว์เป็นหลัก.
3) การคุณภาพทางน้ำมีมาตรฐานทางเศรษฐกิจ
4) ข้อ 1) และ 3) 5) ถูกหั้งหมัด
37. อาชีพหลักของชาวเมืองที่อาชีวอยู่ในเมืองระดับเป็นเมืองและอุดสาหกรรม
ได้แก่ตัวเลือกใด
1) ค้าขาย 2) กิจกรรม 3) กรรมการ
4) ข้อ 1) และ 2) 5) ถูกหั้งหมัด
38. "ชานเมือง" เกิดขึ้นในกระบวนการก่อตัวเป็นเมืองตามตัวเลือกใด
1) ก่อนอุดสาหกรรม 2) อุดสาหกรรม 3) มหานคร
4) เทศบาลเมือง 5) เทศบาลนคร
39. จากสถิติปี พ.ศ.2333 ประชากรของประเทศไทยอยู่ในเมืองเพียงร้อยละ
5 และคงให้เห็นว่า เมืองของประเทศไทยดังกล่าวเป็นเมืองตามตัวเลือกใด
1) หลังอุดสาหกรรม 2) อุดสาหกรรม 3) ก่อนอุดสาหกรรม
4) มหานคร 5) เกษตรกรรม
40. ทฤษฎีอะไรที่มีคุณสมบัติของการขยายตัวเพียงแห่งเดียว
1) Star Theory 2) Sector Theory
3) Concentric Zone Theory
4) ข้อ 1) และ 2)
5) ถูกหั้งหมัด